Ціна примірника 25 сотиків.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Народня Справа

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . 1 зол.
Чвертьрічно . . . 3 зол.
Піврічно . . . 6 зол.
Річно . . . . . . 12 зол.
ЗА ГРАНИЦЕЮ.
Річно — 2 доляри.
Гроші з краю посилати переказами, або чеками „Народної Справи“ — з заграниці порученими листами.
За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 30 сотиків.
ОГОЛОШЕННЯ:
1 стр. 500 зол., пів стр. 260, чверть стр. 140 зол. Гроші треба посилати наперед.

Ч. 41 (54) **Львів, неділя 20 жовтня 1929.** **Рік II.**

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.687 і 154.130 — — Телефон 30—13

ЧУВАЙМО І ЄДНАЙМОСЯ!

Головний Комітет партії „УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБЄДНАННЯ“ видав тепер до всього народу таку відозву:

„До Українського Громадянства! Обговоривши всесторонно на засіданню дня 5-го жовтня загальне положення українського народу в теперішну хвилю **Головний Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання** постановив звернутися до всього українського громадянства з таким закликом:

Теперішнє політичне положення українського народу під Польщею — кождому українцеви відоме — накладає на все громадянство і на кождого зосібна такі виїмкові обовязки:

Працю на громадянській ниві мусимо збільшити.
Організацію на всіх полях мусимо скріпити.
Народню солідарність (єдність) мусимо затіснити.
Міжпартійні свари, міжусобиці і особисті непорозуміння — там, де вони ще є — мусять уступити місце солідарній праці, опертій на взаїмнім довірю.

Конечність цего вимагає. Теперішний час це наказує!

З тим коротким покликом звертаємося у цю відповідальну хвилю до всіх українських громадян, зокрема до членів нашої партії. Переживаємо часи, в яких, більше, як колинебудь, треба праці, орґанізації і національної єдности!“

З великою втіхою містимо цю відозву, цей важний заклик найбільшої народної партії до громадянства. Ми все накликаємо до єдности і до скасовання міжпартійної гризні, бо гризня дуже шкодить загальному добру народу в ці прикрі часи. Всі ми повинні змагати до того, **аби всі наші народні партії порозумілися і аби всі ми в згоді і єдности ішли до своєї найвишої цили, бо лише згідливою працею і обєднаним поступованням вратуємо себе і створимо кращу долю собі і будучим поколінням.**

НАШІ АРТИСТИ

Тут бачимо Аматорський Гурток в селі Дорофіївці пов. Скалат.

Всесвітнє Свято Ощадности

Найбільші учені знатоки світової господарки, що є дорадниками великих міжнародних економічних (господарсько-фінансових і кооперативних) установ, кинули по великій світовій війні клич, аби все людство світа, а головно знищеної Европи, почало щадити, бо лише ощадністю підійметься з матеріяльного, а також і з морального упадку. І від кількох літ всі народи Европи, так державні, як і ті, що не пощастило їм мати своєї держави, стали в один фронт ощадности, а щоби скріпити в собі охоту до ощадности, встановлено „Свято Ощадности“. Це Свято припадає в цілім світі на один день, 31. жовтня, і той день і цілий місяць листопад є присвячений пропаґанді ощадности, то значить, що в той день всюди дають відчити і реферати, та видають відозви, в яких поучують всіх, що значить ощадність, як треба щадити та які з того великі користи має не тільки та людина, яка щадить гріш і складає його до каси, але й той цілий нарід, якого члени вміють і люблять щадити.

Про ощадність напишемо небаром більшу статтю, а нині скажемо коротко:

Лише ощадністю стають побіджені держави й народи на ноги, лише ощадність ратує всіх від упадку і бідности та робить ощадного сильним, з яким усі числяться!

Памятаючи про це, провідники наших українських економічно-кооперативних тай політичних установ, заснували в 1926 р. Товариство „Ощадність“ у Львові, і ухвалили візвати і наклонити увесь український нарід до ощадности і встановили також на день 31. жовтня кождого року таке „Свято Ощадности“. Почавши від того дня цілий місяць повинні усі свідомі люди поучати всіх, що лише ощадністю встанемо з упадку і підемо побідним походом вперед до кращої долі.

Такі „Свята Ощадности“ разом з цілим світом обходить і український нарід вже від 1926 року. І цего року видала Надзірна Рада Товариства „Ощадности“ відозву, щоби увесь нарід гідно відсвяткував те „Свято Ощадности“ і щоби кождий рішився, щадити, то значить, ті гроші, навіть малі сотики, які звичайно видає на неконечні річи (приміром на тютюн, горівку, пиво), аби ті гроші складав на ощадність. Тому, що 31. жовтня припадає цего року в будень, то „Свято Ощадности“ перенесено на неділю 27. жовтня.

Вирівнайте передплату до кінця року!

ОДИН РІК ЗА НАМИ!

...„Йде у світ з великою метою: У широких масах народу, там, де до нині не дійшло ще друковане слово — світити проміннєм ясним, тьму проганяти, правду ширити.

...„Сто тисяч селян українських, громадян свідомих, хоче вона обєднати довкола себе. Така її ціль".

Оттак писала „Народня Справа", вибираючись тому рік в щасливу дорогу, у села українські.

І минув один і перший рік мандрівки „Народньої Справи" Рік тяжкий, рік безнастанних турбот, бо перший рік.

— А може не видержите? — чули ми всюди затурбовані голоси наших приятелів.

—Пропадете, завалитеся напевно!! — чули ми втішені пророцтва наших ворогів.

Видержимо! — впевняли ми наших прихильників. А з ворогів явних і скритих ми сміялися. Бо ми знали, що жива ідея не пропаде ніколи.

І коли ми нині дивимося назад себе, на пройдений рік — радість велика нас охоплює. Тріумфуємо! Тішимося!

Бо за один рік обєдналося в „Народній Справі" більше селян, чим за десятки літ у всіх инших ґазетах. Кілька десяток тисяч передплатників має у свій однорічний ювилей „Народня Справа". У кожду сорокову селянську хату зайшла вже вона. Найменше сто тисяч душ — старих і дітий огріває „Народня Справа" своїм теплом, вчить, як в світі жити, як свій рідний нарід любити.

А трьом соткам господарів помогла „Народня Справа" в нещастю і виплатила запомог на 36 тисяч золотих.

Скажіть сами. Хибаж не радуватися нам разом з Вами у цю першу річницю?

Вступаємо у другий рік вже не лише з вірою, що осягнемо те, що ми поставили собі за ціль, але з певністю, що ціль осягнемо. Ми вже навіть не сумніваємося, що в другім році число обєднаних в „Народній Справі" селян принайменше подвоїться і число читачів досягне до соток тисяч.

Бо українське село вже прозріло. Бо український селянин вже зрозумів, що його ратунок у свідомости. А свідомим може його зробити тільки своя щиро національна ґазета.

І тому сильні духом вступаємо у новий рік істнования. Будемо старатися, щоби наша ґазета була ще цікавійшою, чим до того часу. Маємо надію, що вже скоро „Народну Справу" зможемо побільшити та окрему картку присвятити на таку науку дітям, якої так дуже їм бракує.

З кличем: „За народ і у народ, у кожду селянську хату тьму проганяти, правду ширити!" — йдемо непохитно вперед.

А до Вас, дорогі передплатники, одна від нас просьба.

Станьте нам до помочі у великому ділі. Старайтеся і Ви, щоби не було української хати без „Народньої Справи". Бо з того буде користь не тільки тій хаті, але й цілому народови. Велика користь, що піднесе нас усіх і огріє добром і щастям.

Д. Паліїв

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

Увесь світ цікавився тим, до чого договоряться два великі світові державні мужі, анґлійський премієр (голова міністрів) Мекдональд і президент Америки, Гувер. Ми писали, що Мекдональд виїхав до Америки, щоби особисто поговорити з Гувром про те, аби Америка й Анґлія погодилися; скільки кожда з них має мати кораблів, аби одна другій не ставала, як то кажуть, на мозолі. Макдональда витали американці дуже приязно і він навіть промовляв в американськім сенаті. Потім вони оба,

президент Ґувер і анґлійський премієр, виїхали ловити рибу і там нараджувалися над політикою світа

і над порозумінням Анґлії з Америкою. Не знати, чи там риба їм клювала, чи ні, але тепер пишуть ґазети, що там над берегом ріки при ловлі риби врадили ті два політики більше, як инші при зелених столах. Вони оба порозумілися в головних справах обопільного розброєння на морі, зглядно в тій справі, аби устійнити, скільки кораблів має мати Анґлія, а скільки Америка. Всі подробиці й відповідний договір у тій справі уложить окрема конференція, на яку небавом зїдуться в Льондоні анґлійські й американські делеґати.

Цілий світ зацікавився тепер тим, що сталося

в більшовицькім посольстві в Парижі

З Москви приїхав до Парижа висланник ҐПУ (Головної Політичної Управи) то є „чрезвичайки" жид Роземан. Цей висланник мав щось там у большевицькій амбасаді (посольстві) зконтролювати і видно, що знайшов щось таке, що йому не подобалося, а може вже мав приказ з Москви, почав докоряти заступникови посла, Бесядецькому за якійсь прогріхи проти більшовиків, своїх хлібодавців, між иншим за те, що Бесядецкий не похвалює більшовицької збіжевої господарки.

Між чекістом і заступником посла прийшло до сварки, і раптом чекіст вихопив револьвер і під загрозою, що його застрілить, зревідував його і хотів замкнути його в одній кімнаті. Але Бесядецькому вдалося втікти і повідомити про все парискую поліцію. Він благав поліцію, аби допомогла вратуватися ще його жінці і двоїм дітям, що мешкали в посольстві, бо чекіст міг їх замордувати. Поліція помогла йому й вратувала його родину. Цей випадок розголосили в цілім світі і це є великий встид для більшовицького уряду, який хоче уходити за культурний уряд, а тимчасом допускає до такого, що його висланники грозять застрілом своїм послам по світових столицях. Оповідають, що більшовики завжди

Читання з історії України

Як козаки помагали Польщі в біді і яка була за те вдяка. — Козацькі походи на турків і татар.

(1600—1616).

В останнім числі писали ми про дальшу боротьбу козаків з поляками, яка скінчилася нещасливою битвою на Солониці. Кошового Лободу вбили самі запорожці в своїм таборі, а Наливайка видали в руки поляків і поляки покарали його у Варшаві в р. 1597 страшною смертю.

Ослаблені тою битвою козаки почали ділитися на партії і довго панувала між ними незгода, бо, якто звичайно у великім нещастю, брат брата обвинює. Аж кошовий Самійло Кішка зумів якось погодити запорожців і переконав їх, що треба помагати полякам у новій війні з молдавським воєводою Мунтянським, що виступив проти Туреччини і хотів зайняти Молдавію, де Польща посадила перед тим вірного собі господаря, Єремію Могилу. Туреччина згодилася на це аби Польща забрала собі ту Молдавію, через яку турки мали вічні клопоти. Отже тепер треба було тої Молдавії боронити. Польський король вислав на Запорожа лист і просив, аби козаки помогли Польщі відбити Молдавію від Мунтянського і обіцяв їм усі вольности і права, які мали перед солоницькою битвою, і ще й грішми їм заплатити.

Самійло Кішка зібрав 4000 козаків і разом з польським гетьманом Замойским побив воєводу Мунтянського. За два місяці Польща знов запросила козаків на поміч аж у Ливонію (коло нинішної Естонії) проти шведів. Ливонія належала тоді до Польщі, і її хотів забрати шведський король Кароль, який уже забрав був Естонію. Польський сойм ніби то признав козакам деякі давні права і обіцяв дальші полекші. Козаки повірили знову на слово і рушили на північ. Була зима — і їсти не було що, козаки страшенно бідували і навіть табору не мали де розбити та почали хорувати й мерти, непривичні до такого північного холоду. А поляки і гроший не платили. „Довго памятатимемо ливонську службу" — писали козаки до короля, домагаючись, аби додержав слова.

Бідні й обдерті вернули козаки на Україну, а вже в 1603 р. Польща попросила в них знову помочі. Того року Польща ввела на московський престіл свого кандидата, Дмитра Самозванця, який прирік полякам, що як стане московським царем, то переведе москалів на латинську віру. 12 тисяч козаків пішло на поміч полякам і Дмитрові і справді помогли тому польському кандидатови стати царем (правда — всего на кілька місяців), а потім ще й другим таким допомагали здобувати Москву. Нарешті сам король Польщі Жиґмонт захотів стати московським царем, бо тоді в Москві вимер старий рід царів з династії Рурика і настало безладдя і між самими москалями не було згоди, кого мають вибрати царем. І королеви Жиґмонтови пішли козаки на поміч і то з величезною силою, около 50 тисяч козаків! Козаки почали добивати москалів і в північній Чернигівщині і під Смоленськом і довели до того, що москалі вже згодилися, аби син Жиґмонта, Володислав став московським царем. Та лише через нерішучість Жиґмонта сталося потім так, що ані він, ані його син не став царем, і москалі в р. 1613 вибрали собі царем Михайла з роду Романових і вже не хотіли чути про те, аби якийсь чужинець був у них царем.

А тимчасом польська каса була порожна, козакам не мали чим заплатити за поміч і казали воювати „на борг". Та козаки порадили собі так, що від 1609 до 1613 року пустошили полудневo-східну Московщину і тим живилися тай дещо на Січ вивезли, аби залатати свої втрати. Бо польський король, замісць подякувати козакам за поміч, сказав: „Вертайтеся в села і робіть панщину, бо скажу вас ловити і карати смертю!" Така була вдячність.

Та козаки з цих погроз нічого собі не робили. Вони знали, що Польща занадто ослабла по тих московських війнах і не має силизду сити козацької потуги. Тому знову звернулися проти Туреччини і Криму, щоби собі трохи відбити втрачене добро.

В році 1614 на 40 чайках - човнах переплили дві тисячі козаків через Чорне Море і страшенно поруйнували прибережні турецькі міста: Трапезунт, Синопу і инші. Попалили турецькі кораблі, набрали всякого добра щось на 40 мілонів тодішних гроший і вернулися щасливо на Україну.

На другий рік на 80 чайках прибули знову аж під султанську столицю Царгород і попалили пристані. А коли турки рушили за ними в погоню, то козаки обернулися, розбили турецьку фльоту і взяли самого адмірала в полон.

Султан вислав на Україну орду, вона спустошила Поділля і ніхто її й пальцем не рушив, аж султан писав до польського короля з насмішкою: „Ми на те є, аби чужі держави здобувати, а вам де братися воювати?"...

В р. 1616 козаки підняли третій похід і здобули Кафу на Криму, спалили її і увільнили богато невільників. Цей похід був тоді славний на цілий світ, а проводив ним тодішний кошовий Петро Конашевич Сагайдачний.

Заки скажемо, що дальше було, в слідуючім числі розкажемо дещо про те, що тимчасом діялося на півночі, в Москві, бо і це треба знати для ліпшого зрозуміння неодної події в українській історії.

висилають таких членів „чрезвичайки“ по европейських і инших столицях на контролю по своїх посольствах і консулятах, і як котрий урядник посольства їм чимось не подобається. то його просто ведуть до пивниці в домі посольства і там убивають.

Що чувати

на китайсько - більшовицькім фронті,

тепер не знати докладно. В кождім разі ідуть дальші бої. Коли більшовики зловлять між полоненими китайцями якого москаля-білоґвардійця, то зараз його розстрілюють, а так само роблять білоґвардійці з комуністами. Китай ще не відповів на більшовицьку ноту в справі монгольської залізниці.

Німеччина

ще обходить жалобу по недавно померршім міністрі заграничних справ Штреземані, який своїм розумом поставив Німеччину знову на рівні з другими всликими державами. Міністра лоховали в неділю, а похорон його був такий величавий, якого певно немає й король. Вистарчить сказати, що закуплено в цілій Німеччині найкращі цвіти на вінці і на прикрасу парляменту та похоронного возу, а лаврові дерева привозили літаками аж з Італії! За трумною ішов і президент Гінденбург, і всі державні політики й найвизначніші люди Німеччини та стотисячні маси народу. Над могилою промовляв голова німецьких міністрів, канцлер Міллер, і назвав помершого Штреземана одним з найліпших синів Німеччини. По промові відспівано німецький гимн „Німеччина, Німеччина понад усе!“ (Deutschland, Deutschland über alles), бо того бажав собі померший у своїм завіщанню.

Цікаві відомости доходять тепер з

Чехословаччини.

Недавно розвязано чеський парлямент і розписано нові вибори, хотяй каденція мала скінчитися аж за два роки. Сталося це через суперечку найсильніших партій, головно аграрників (хліборобська партія) і католицької ізза іменовання кількох міністрів, які не подобалися одній або другій партії, через що збільшилася опозиція проти уряду.

Та важнійша відомість є инша. Минулого тижня закінчилася в Братіславі на

Словаччині

велика розправа проти словацького посла до чехословацького парляменту, д-ра Туки. Його обвинили Чехи в тім, що він орґанізував повстання словаків проти Чехів і що хотів відірвати Словиччину від Чехії та змовлявся длятого навіть з Мадярами.

Треба знати, що Словаччина увійшла в 1918 році добровільно в склад чеської держави і чехи обіцяли словакам краеву автономію (самоуправу) з осібним соймом (подібно, як Закарпатській Україні). Словаки, це нарід, щоправда споріднений з чеським народом, але таки окремий, бо має свою окрему словацьку мову і трохи инші звичаї й обичаї та взагалі иншу вдачу (чехи більше практичні, а словаки зближені до нас). Розуміється, що чехи не дотримали обіцянок і так, як Закарпатську Україну, так Словаччину прилучили до Чехії, як звичайну свою провінцію. Правда, словаки мають бодай урядову мову словацьку і чехи в назві держави — „Чехо-Словаччина“ — зазначили, що ніби словаки є різні з ними, але на ділі насилають чехи туди своїх урядників і використовують словаків та уважають їх не за окремий нарід, але за якесь чеське племя, так, як приміром моравян. Словаки є народом свідомим, є їх понад 3 міліони і заселюють край такий, як Східна Галичина. Вже від 1920 року почали домагатися від чехів приреченої самоуправи. а коли це не помогло, то зненавиділи чехів і почали орґанізуватися, щоби силою вибороти свої права. Провід у цій боротьбі веде посол Глінка (священик) голова словацької людової партії, а одним з його помічників є д-р Тука (професор). Чехи хотіли заглаїти словаків тим, що іменували окремого міністра для Словаччини і все одному-двом словакам давали міністерські уряди, але менше важні. Та словаки не забували про свою ціль і нині до неї також змагають. Чехи добре підглядали словацьких політиків і нарешті арештували д-ра Туку під замітом державної зради. Його засудили на 15 літ вязниці. Усі словаки протестують проти того, а на знак протесту зріклися тепер своїх урядів і два міністри, родом словаки, з людової партії. Отже спір і ворожнеча між словаками й чехами застроюється.

Щось подібне є і в

Югославії,

то є в тій державі, що має три народи: сербів, хорватів і словінців. Дотепер звалася ця держава властиво „Королівством сербів, хорватів і словінців“, але всю власть мали серби. Через те приходило до частих сутичок головно між сербами й хорватами, навіть один сербський посол застрілив у білгородськім парляменті хорватського посла Радича. Король (родом серб) розвязав парлямент і властиво став диктатором, що при помочі ґенералів тримає всіх у руках. Тепер король хотів затерти всяку ріжницю між трьома народами і скасував давну назву, а ввів нову „Югославія“, якою доси називали цю державу лише неофіціяльно. Рівночасно скасував дотеперішний поділ краю на три землі, сербську, хорватську і словінську, а завів поділ на девять округів (банатів), так, що ніби покасував границі між народами і хоче з трьох окремих народів зробити один „югославянський“ так, як чехи з двох хотять зробити якийсь „чехословацький“ нарід. Та це не є остаточним полагодженням справи і в Югославії далі не буде спокою, так, як узагалі на Балкані, де вічно кипить, головно на сербсько-болгарській границі за ту Македонію, яку загарбали серби і утискають.

Отак невідрадно виглядають відомости майже з цілого світа. Всюди неспокій, незгода і біда, бо всюди захланність і несправедливість.

Гарна відомість прийшла тепер з

Данії.

Ця невеличка держава (на північ від Німеччини), завбільшки Східної Галичини і з таким самим числом населення (до 4 міліони) є одною з найкультурніших країн на світі. Тримається головно на розумній рільній господарці і сама собі вистарчає. Дотепер вона мала ще мале військо і фльоту (около 10 тисяч вояків), але тепер данці подумали собі собі так: „Ми чужих земель не тримаєм і тому ніяких ворогів не маємо, то пощо нам видавати міліони корон (одна данська корона має вартість двох і пів золотого) на військо, коли нам його не треба?“ І тепер мають ухвалити закон, що все військо касують, а будуть мати лише півтора тисячі сторожів на суші і сімсот на морі. На тім заощадить Данія 42 міліони корон (то є около 100 міліонівз.) річно. Ці гроші підуть на поліпшення господарки і на будову нових шкіл, хотяй і так у Данії нема вже чоловвіка, аби не вмів читати і писати.

Скажіть, чи не мудро зробила Данія? Якби то було добре, як би її слідом пішли всі другі держави та великанські міліони гроша, видавані на військо і стріляннину, обернули на школи, шпиталі, на позички. Може ще колись того діждемося, бо початок вже Данія зробила. Але не скоро розпустять своє військо ті держави, що мають нечисту совість, бо награбили чужого добра: землі і населення.

В Польщі

далі **відають на себе партії,** головно опозиційні на „одинку“. Одні другим виписують неприємні річи і одні на других звалюють вину за те, що нема добра.

Сойм повинен би бути скликаний 30. жовтня, але чи буде скликаний і що з ним буде, ще не знати.

Урядови ходить головно про те, щоби сойм ухвалив **державний буджет** на слідуючий рік. Проєкт цего буджету вже ухвалила рада міністрів. З буджету виходить, що на слідуючий рік видатки державы мають виносити около три міліярди (три тисячі міліонів) золотих. З того майже третина (около 900 міліонів) піде на утримання війська і поліції. На утримання шкіл призначено всего половину того, що на військо, на промисл около 80 міліонів, — а на піднесення рільництва (господарські школи і таке инше) призначено найменше, бо лише 53 міліони, отже заледво шістьдесята часть усіх видатків, хотяй найбільше приходів так безпосередних, як і посередних податків, вплачує селянин-хлібороб.

Польські ґазети нарікають, що в Польщі **брак учителів.** Обчисляють, що за кілька літ буде треба 145 тисяч учителів, а є всего 75 тисяч. Це не диво, як зважити, що інспектори і куратори приймають на учительські посади тільки тих, хто їм подобається, а приміром тисячі учителів і учительок української народности даремно ждуть на посади.

До того ще від недавного часу шкільні власти (кураторія) більше, як передтим, завзялися на українські приватні школи, які утримує товариство **„Рідна Школа“**. Школам відбирають право прилюдности, деяких навіть довголітних учителів усувають і заборонюють учити, утруднюють засновування нових приватних шкіл, в яких наше учительство, позбавлене хліба, малоби бодай яке-таке прожиття. Так само утруднюють уряджування збірок на „Рідну Школу“, яка має великі видатки на утримування приватних шкіл. Та ізза цего повинна власне тепер збільшитися жертвенність на Рідну Школу, кождий свідомий чоловік повинен при кождій нагоді памятати про рідне шкільництво, в якім училисяб наші діти. Бо які діти, така будучність народу.

— —

ЩО ЧУВАТИ В НАШІМ СЕЛІ?

ДЕ БУЛИ ВІЧА?

ЗОЛОЧІВЩИНА: В суботу 21-го вересня відбулося в Народнім Домі в Олеську посольське справоздавче віче. Промовляли сенатор Кузьмин, посол Целевич і посол Вислоцький.

Посол Целевич вносить жалобу до міністерства внутрішних справ в справі сторонничого заховання поліції в часі віча, яка неусунула з вічевої салі двох пяних людців з Золочева.

В неділю 29-го вересня в салі читальні „Просвіти“ в Красвім відбулося посольське справоздавче віче сенатора Кузьмина і посла Целевича. По промовах послів вивязалася широка дискусія, в якій учасники представляли зловживання ріжних справах і просили помочі у послів. Віче закінчилося ухваленням довіря послам і відспіванням національного гимну.

Оба віча були дуже численні. Українське громадянство Золочівщини дуже цікавиться політичною роботою і боротьбою народа за свої права.

З Гуцульщини. Космач, пов. Печеніжин, **стоїть за своє право.** Кожде наше село має свій клопіт, і Космач також не вільний від цього. Був час виборів до Уряду Громадского. За старанем Вп. Петра Побігущого і многих свідомих громадян - гуцулів вдалось перевести вибори так, що чесні і порядні люди, свідомі свого громадянського обовязку, увійшли в склад Ради Громадської і вибрали війтом Николу Лендюка. Чорна рука почала свою роботу. Жидова в Космачи не сподобала собі нових радних і взялась їхати до Старости, щоби за всяку ціну звалити Уряд Громадський. Жиди шинкарі страшно обурилися, що оці, ніби темні Гуцули, мали відвагу затвердити таку ухвалу, що треба перевести протиалькогольне голосовання. Доволі має Космач згіршення через цю горівку, час був найвищий, щоби з цим скінчити. Та через жидівські наклепи починають в Космач навідуватись ріжного покрою урядовці а вкінці і сам староста. І кількох Поляків у Космачі долучилося до тої жидівської партії і тому постаралися аби розвязати Уряд Громадський. В день перед плебісцитом проти горівки, приходить зі Староства заборона. Видно, що Староство таки послухало жидів. Взагалі космацкі жиди є дуже великими панами. Роблять все те, що їм подобається і ніхто цього не бачить, навіть постерунок. Всякі заборони, що до продажі горівок в дні святочні, і в суботи, малолітним не мають місця. Поліція паньствова цього не бачить, хотяй коршма під самим боком. Пяних людий, котрі волочилися з криком і вереском в свята і в неділі по селі в білий день і в уряді громадскім товкли шиби, цього постерунок не бачить. Хибаж оправдання, що вони впилися пивом, вистарчає? Так виглядає, що все нам вороже хоче того, аби наші Гуцули як найбільше пили горівки. І скоро скасували той уряд громади, що хотів завести в селі тверезість. Одного дня Воєвідство через Коломийське староство повідомляє Уряд Громадський, що ціла Рада з війтом Лендюком на чолі розвязана і що до трох днів мається передати урядоване ново-імейованому комісареви п. Иосифови Марксови! Вістка про розвязання Ради розійшлася стрілою по цілім селі. Збіглися Гуцули, мужчини і жінки, під Уряд Громадський. Що це є? Як це може бути? Невжеж це правда? Невжеж радні до котрих ми підібрали саме найкращих людий, до нічого? Хибаж хруні всякого покрою які звикли лише сидіти в коршмі, мають

тепер стояти на чолі громади? І певно дуже болюча була ця вістка для Гуцулів-космачан. Болюча тим більше, що серед нових радних крім кількох не наших все проче з хрунівською звіздою на чолі. І тому почався щирий, отвертий протест проти такого насильства. Нарід з обуренням жадав аби сказали причини, та даремно домагалась свойого права.

Натомісць виступає комендант поліції Михайло Гіль. Кричить, що то бунт, що приведе експедицію, кричить: „Розійдіться а то котрийсь з вас впаде!“ „Ми маємо право іти до свойого Уряду Громади“ казали люди і не розійшлися. Стояли цілий день на дорозі і дивилися сумно на понурі стіни Уряду Громадського. Та нічого з того. Наблизився вечір, сонце зайшло і розійшлися всі домів. Тимчасом комендант Гіль з цего публичного протесту робить політичний бунт. На другий день вечером приїжджає комісар поліції з десятьми поліціянтами, але жадного бунту не застав і під ослоною темної ночі завернув назад до Коломиї. Та таки не обійшлося без жертв. Постерунок все стояв на тім, що був бунт, і тому двох свідомих гуцулів арештували і відставили у вязницю до Коломиї. Почалося слідство. Постерунок подав аж 150 людий яко свідків. Почали стягати протоколи від увязнених, а тепер недавно приїхав судія в Космач і то на три дни, щоби стягнути на місци протокол. Однак, помимо таких тяжких закидів і великого числа свідків справа взяла зовсім противний оборот. Судія мусів слідство застановити, бо більше, як половина поданих свідків навіть не була в той час в Уряді Громадськім. Знова прочі, котрі були, зізнавали на користь увязнених. Тимчасом оба арештовані сидять вже більше, як місяць і Бог зна, коли випустять.

От такі то відносини у нас в Космачі. Та люди не зневіряються в своє право і ще більше, як перед тим горнуться до рідних установ і впрацюють в „Рідній Школі“, в Читальні, в Кооперативі бо ці всі установи є і в Космачі! Космацький.

Красно! Медведівці, пов. Бучач. Дуже мені приємно подати до Вашого і загального відома, що наше село зірвалось в послідному часі з великим розмахом до розбудови свого суспільного життя. Давні наші мрії сповнилися 15. вересня, коли то у нас заложено читальню „Просвіти“ в домі місцевої кооперативи. І вже в першому тижні істнованя читальні мали ми змогу в прегарно убраній салі почути два цікаві відчити про широку нашу українську землицю. В неділю 29. вересня відіграв аматорський Кружок дуже удатно штуку „За сиротою сам Бог з калитою“. По скінченому представленю промовляв голова Читальні, господар Яким Слободян і в красній промові завізвав усю молодіж села, вступати в члени „Просвіти“, бо лиш через освіту можна свойому народови виборoти кращу долю.

А що оцю промову наші господарі добре зрозуміли, доказом є, що підчас представлення 12 господарів зголосило місцевому мужеви довіря „Нар. Справи“ свою нову передплату. Бо і наші господарі зачинають вже розуміти, що під кожду українську стріху повинно іти щиро-українське друковане слово, і що без книжки й доброї ґазети нема ні поступу ні освіти.

По відспіванню народнього гимну і стрілецьких пісень ми веселі і врадувані розійшлися домів. Микола Малярський. господар з Медведовець.

Шкідники. В Ражневі, п. Броди купила громада в березні цего року дім на школу, бо стара школа валиться. Дім коштує понад 1000 долярів. Але що зробив заступник війта Іван Божиньский, який урядує сам, бо начальник громади зрікся війтівства? Божиньский винаймив куплений дім жидови Парнесови і спільникови на коршму по 30 зол. місячно, щоби жиди мали де запивати село, доки побудують собі новий дім! А школа далі в старім будинку, що на зиму хиба мусять її замкнути. Громада протестує проти того, аби цей заступник і старий секретар громади так господарили громадським добром. Побачимо, що скаже на це Повітовий Виділ.

Ражнівський.

—o—

Переписка і всякі поради

Ф. В. з Б. Асекурацію парохіяльних будинків має платити той, хто їх вживає, отже парох, або завідатель парохії.

Той сам. Конкуренція на шкільний будинок. Конкуренцію визначується від ґрунтового податку. Тому, що парох також платить ґрунтовий податок, обовязаний платити відповідну пайку конкуренції.

В. Я. Книжки римарства і тапіцерства в українській мові нема.

Юра Шкрумеляк.

Україна

А на Україну, на її простори,
Сяє ясне сонце у погідну днину,
В ніч по синім небі ходять ясні зорі,
Що живуть від віку, щез первопочину

А на тій Вкраїні є лани безмежні,
Повні золотого жита тай пшениці,
Є високі гори, з хмарами сумежні,
В горах повно звіря, повно звіря й птиці.

А з тих гір високих сині води грають,
Краять височини, зрошують долини,
В тих бистреньких ріках там рибки гуляють,
Понад верховину сивий сокіл лине.

А на тих долинах плуг землицю оре,
А за плугом рідний хлібороб наш ходить,
Ой, дай, Доле, каже, хай пропаде горе,
Хай оця пшениця стократь зерна вродить!

А на ту пшеничку дощик накрапає,
І филює колос, ніби морські филі,
А в зеленім гаю там дівча співає:
— Україно рідня, ниви мої милі! —

—o—

Примітка: Цей вірш передруковуємо з календаря „Золотий Колос“ стор. 131.

Другий наклад нашого Календаря

Календар „Народньої Справи“ **Золотий Колос** видрукували ми в 10.000 (десяти тисячах) примірників. Тих десять тисяч календарів уже розійшлося за один тиждень. Людям так подобався „Золотий Колос“, що розкуповують в селі усяку скількість і просять прислати ще. Тому ми рішили видрукувати ще другий наклад нашого Календаря і пустити його між народ ще в кільканайцяти тисячах. Другий наклад вже друкується і найдалі за тиждень — **ще перед кінцем жовтня** вийде „Золотий Колос“ у другім виданню. Тому просимо усіх, хто не вспів купити нашого Календаря, з першого видання, заждати ще кілька днів, а ми календар зараз розішлемо. Замовлення Календаря і гроші просимо слати дальше на адресу нашої Редакції.

Пояснюйте всім, яку користь має той, хто передплачує „Народню Справу“!

Іван Підлісний, Монастирок Не можете дорогою права домагатися купна поля, але можете о це просити свого пароха, а навіть митрополичу консисторію.

Ф. М. в Дубі. Віршик піде пізніще, але скорочений. Пишіть на другий раз виразно.

В. Гн. Боратин. Ще за слабий вірш вправляйтеся.

Читальня, Новаки. Ґазету висилаємо.

М. Українець і Тиміш Таргонь, село Вел. Любаша, пов. Костопіль. Як ви, нікому не винні ніяких грошей, то не сміли вас фантувати. Подавайте до суду того „коморніка“ і поліцаїв. Може це яке непорозуміння.

Дописувач з Кунини, пов. Здолбунів нарікає на місцевого пан-отця, що напився в коршмі і зачіпав одну сестрицю. Коли це правда, то люди не повинні того згіршення терпіти і віднестися до своєї Консисторії.

Дописувач з Чертежа, пов. Жидачів пише про напад на Молочарню, який урядило 30 місцевих людців з Михайлом Слюзаром. Як це правда, то ті люди є звичайні бандити і відповідять перед судом.

Присилайте передплату!

Страшна залізнича катастрофа

На залізничім шляху Львів-Варшава скоїлася дня 9. жовтня а 4 годині рано страшна залізнича катастрофа. Товаровий поїзд не здержався на стації Соболев, коло Дубліна зі скорістю переїхав стацію і вдарив на особовий поїзд що їхав напроти. Наслідки зударення були страшні. Обі машини і 5 ваґонів розбилося а кільканайцять ушкодилося. При тім згинуло 5 людий а 25 зістало ранених. З них 18 тяжко. Два раннені вже вмерли в шпиталі.

Точної причини катастрофи ще не знають. Догадуються що це машиніст і його помічник поснули та забули спинити поїзд.

Між раненими є дуже богато військових осіб, бо особовим поїздом в однім ваґоні їхало щось 70 жовнірів. Як наступила катастрофа, а було це ще в ночи, то богато переляканих вояків вискочило через вікно з поїзду і попадали під міст, бо поїзд стояв в той час на високім мості.

Берімся до книжки!

Ще тиждень — два і всі полеві роботи будуть покінчені. Прийдуть довгі осінні та зимові вечорі. Що тоді селяниноvи робити? Чи йти до коршми або до сусіда і при чарці та папіросці і картах слухати чужих небелиць? Бо на жаль так прогайновують деякі селяни та їх сини осінь та зиму.

Більше так не повинно бути. Осінь та зиму треба використати, аби самому богато нового навчитися та навчити чогось доброго цілу рідню. Спитаєте, в який спосіб? В такий, що дуже мало коштує, але вчить дуже богато. Через читання добрих книжок. Як лише стемніє, повинен хтось в кождій хаті сідати коло лямпи і читати, а всі инші хай роблять свою роботу та слухають. Читати треба добрі і зрозумілі книжки от приміром календар „Народньої Справи“ Золотий Колос. З нього навчитеся дуже богато. Бо в нім є і господарські справи і дуже важні поради для господинь. Для дітий є гарні оповідання та сміховинки. Є також богато цікавих справ з науки, з права будівництва, садівництва і т. д. Прочитавши один уступ, треба на хвилю перестати читати і побалакати над тим, що прочитано.

Як прочитаєте календар, тоді треба читати инші книжки. Як їх не маєте, то або пожичте у сусіда, або випишіть їх собі в Редакції „Народньої Справи“. В Календарі „Золотий Колос“ на послідних сторінках є виписані всі господарські і инші книжочки та їх ціни і їх всі можна дістати в редакції.

Дехто може сказати, що одного господаря не стати на тільки книжок. Але й на це є рада. Для біднішого господаря вистарчить, як він має лише календар. Другі книжки можна купувати на спілку. Може наприклад зібртися 5 селян і кождий спровадить собі, наприклад 5 книжок за 4 зол. Кождий вибере собі 5 инших. Всі разом збирають гроші і разом замовляють, бо так виходить далеко дешевше. Пізнійше один другому зичить своїх книжок, значить міняються Вистарчить їм їх на цілу осінь і зиму, бо буде 25 книжок.

Богато книжок має кожда читальня і кооператива. Треба з того користати. Але ще ліпше, як кождий і сам собі дещо купить, принайменше найпотрійбніше.

Гроший на добру книжку не треба жалувати. Нераз з книжочки за пів золотого, передусім господарської, навчитеся тільки, що це буде приносити вам по кілька сот золотих зиску кождого року. Знаймо, що другі народи тільки тому так богатіють, бо богато читають книжок і ґазет і з того вчаться.

Тому не скупіть гроший на книжку. Всього собі відмовте: тютюну, пива, горівки, але книжку таки купіть і читайте їх в осени та в зимі якнайбільше.

А при тім не забуваймо ще одно: Що не тільки старші, але й діти люблять книжки. Тому при кождій читальні, або кооперативі треба би крім бібліотеки для старших заснувати бодай маленьку бібліотеку для дітий. Бо самі знаєте, як тепер учать по деяких школах, учать так, що дитині і язик покрутиться. Отже щоби ту „науку“ доповнити, треба конечно давати дітям до читання

гарні рідні книжочки. Кождого на це не стати, але за те дуже легко, аби члени читальні зложилися на діточу бібліотеку і позичали для своїх дітий книжочки. Так радив редактор „Світа Дитини" М. Таранько у своїм відчиті на Освітнім Конґресі і це варто зробити. А то не тяжко. За 5 до 10 зол. буде вже кільканайцять гарних книжок для дітий, які вам вибере і перешле сама наша Редакція або Редакція „Світа Дитини" (Львів, ул. Зіморовича 3). Спис і ціна деяких книжок для дітий є також подані в Календарі „Золотий Колос" на 4 картці з кінця). Це дуже важна справа і за це ваші діти колись вам подякують. Нехай неодин подумає собі, якби він нині виглядав, якби замолоду був читав пожиточні книжки! То нехай тепер старається бодай частинно наздігнати те, що втратив, і нехай дасть бодай своїм дітям те виховання, якого йому не дали родичі. Знання нині то підстава поводження в життю, дайтеж своїм дітям ту підставу.

—о—

Вірш про добру ґазету

При долині, при калині у селі Корчмині зійшовся наш гурт свідомих в щасливій годині.

День погідний, ясний, красний, стало сонце гріти і пішлими в Народній Дім Читальні „Просвіти".

Тай узяли ми читати ту „Народню Справу", що пише нам всім на користь, на добро і славу.

І врадили, що ту „Справу" і в зимі і в літі варт читати, бо вона вчить, як жити на світі. Ніхто нам так не напише, що в світі нового, варто за ню, брате, дати того золотого!

Тож прошу Вас, любі пани, наші Редактори, пришліть мені ту ґазету, най забуду горе.

Най навчуся, які в світі є на біду ліки, щоби рід наш український був славний на віки,

Най буду і я свідомий, хоч рільник я, а не пан, я з Корчмина син селянський, звусь

Гадовський ще й Іван.

—з—

Вісти з України за Збручем.

Радянська ґазета „Комуніст" що виходить у Харкові, пише, що тепер по українських селах трафляється щораз більше випадків, що селяни вбивають комуністичних діячів і міліціянтів (радянських поліцаїв). „Комуніст" подає такі випадки з останніх днів.

Коло Бердичева замордував хтось дописувача ґазети „Радянське Село" („селькора" — сільського кореспондента) Блуакова. В Ліновску напали на постерунок поліції і замордували трьох поліціянтів. В Лучинянку під Могилевом убили голову місцевої комуни та підпалили комуністичне господарство, яке з горіло разом зі зібраним збіжам. В прилуцькім окрузі підпалили кілька складів з зареквірованим збіжам. Під Гришином повісили двох комуністів у лісі. В селі Горлиці коло Батурина застрілив хтось через вікно голову сільської ради, Токиша. Ці випадки дають добре свідоцтво, як почуваються українські селяни під комуністичною владою, насланою з Москви.

—о—

ХТО ДБАЄ, ТОЙ МАЄ.

В столиці Анґлії, Льондоні, відбувається що осени конкурсова вистава земних плодів, головно ярини. Господарі і господині, що привезли на виставу такі плоди, які виставова комісія узнала за найкращі, дістають ріжні надгороди. Тут бачимо такого анґлійського фармера Рурзера, що дістав за свою капусту першу надгороду, то є золоту чашу від короля Анґлії. В одній руці тримає таку голову капусти, яка вдалася в його городі і за яку дістав премію

292 запомоги по 120 золотих.
На суму 35040 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 287 до 292-ої?

287. Данило Плитка, Савалуки пов. Бучач, корова впала 8. вересня.

288. Козій Михайло Гораець п. Чесанів, корова впала 17. вересня.

289. Савків Петро, Шульганівка пов. Чортків, корова впала 2. жовтня.

290. Цалапюк Яків, Демидівка пов. Дубно, корова впала 3. жовтня.

291. Телюк Никола, Молодичів пов. Товмач, корова впала 5. жовтня.

292. Крамчинський Лев, Залуче пов. Борщів, корова впала 5. жовтня.

Ці всі пошкодовані в день випадку були вже принайменше по місяцеви нашими передплатниками, а їх посвідки свідчать, що вони сповнили усі умови, потрібні для одержання запомоги. Тому признаємо їм запомоги по 120 зол. Гроші (по стягненню цілорічної передплати) вишлемо за 14 днів.

Подяка.

Хвальній Редакції „Народньої Справи" складаю щиру — сердечну подяку за прислану мені запомогу, котру я отримав. Зазначую, що ця поміч робить велику прислугу в цім несподіванім випадку. При тім дякую Вп. Панам Редакторам цеї ґазети за то, що своєю доброю думкою рішилися на добрий крок і пустили в світ, в першу чергу між наш український нарід селянський, таку користну і відповідну для него ґазету, якої не один з нас давно виглядав і на неї очікував, але в думці сам собі не вірив, щоби таку користну ґазету міг хтось колись видати. Скажу сміло, що вже нині можемо похвалитись перед цілим світом нашою щирою українською ґазетою, якої Редакція дає справді велику поміч. Тим самим заявляю, що буду старатися о приеднування їй нових передплатників, щоби і в їх хаті світила ясно „Народня Справа" і щоби від її світла щезла вся мряка й темрява. Бо та „Народня Справа" в випадку прикрім, не дай його Боже, не одному з нас поможе!

Вдячний Вам на все остаюсь
з пошаною
Володимир Стефанюк
в Середпільцях пов. Радехів.

Як треба самому лічитися з перестуди (грипи).

В холодну, вогку осінь богато людий хорує з перестуди. Кажуть: хорий на ґрипу. Зачинається від дрощів, болю голови, горла. Людина чується ціла ослаблена, якби поломана. Пізніше долучується ще горячка і недуга змагається та може покласти людину навіть на мари. Особливо для старших людий, та ослаблених в на небезпечна. Таксамо для налогових курців і піяків. Такі люди розхоровуються ще на запалення олегочної або й запалення легких.

З ґрипи легко вилічитися, але треба ратувати себе, як лише зачне боліти голова та чується дрощі або біль горла. Сейчас треба зажити одну або дві кульочки (піґулки) аспірини (її можна без рецепти купувати) і на добу положитися до ліжка. На другий день якби відняло хоробу.

Тому заздалегідь постараймося о аспірину. Її ніколи не повинно забракнути в хаті.

Але з богато не можна заживати, бо шкодить на серце. Одна — найбільше дві зажиті вечером вистарчають. (Одна коштує в аптиці 10 до 20 сотиків).

Купуйте календар „Золотий Колос"!

„Народня Справа" число 41. (54), СКОНФІСКОВАНА за статтю—допись на 5 стор. Ту статтю опускаємо, а видаємо другий наклад ґазети, як число 42 (55) з 20-го жовтня 1929 р.

СКОНФІСКОВАНО

До складу й прикладу.

УРОДИНИ

„Прийдіть до нас, пане Йване, нинішної днини, бо маємо обходити якісь уродини!“

Так сказав мені редактор, а я догадався, звідки то в нас „уродинник“ чесний нині взявся,..

Таж то рівно рік минає, як „Народня Справа“ народилась уві Львові, чесна, нелукава.

Рік минає! Боже милий, то є часу досить, вже рік вона мої вірші поміж нарід носить.

Один пильно їх читає, другий може й кине, а всеж таки користь буде, любий селянине.

Бо аби лиш всвідомився з братів що десятий, то і то вже варта труду і варта писати.

Таж нас усіх міліони! Й що десятий буде хоч сто тисяч — то громада величезна, люди!

Гай-гай, брате, я думаю, йдучи на те свято, як то скоро час минає, хоч горя богато!

Але добре, що не даром ідуть ті години, вже той рік ми працювали, а праця не згине!

Йду я в хату тай желаю: „Дай вам, Боже, щастя, тій дитині многі літа, а ворогам трястя!

„Най та дівчина преславна борзо виростає та най цвіте, мов косичка, най біди не знає!

„Та най слава добра піде по всій Україні, най та дівчина поможе піднестись Руїні.

„Бо не проста то дівиця, але уродлива; ще лиш рочок їй минає, а вже має жнива!

„Що з осени посіяла, це уже збирає, зерном правди і науки людий обділяє.

„Най то скажу в добру хвилю, абим не наврочив, аби то все сповнилося, що я напророчив!“

Так говорю, редактори сидять, як оріхи, хотять мені дякувати з великої втіхи.

Аж тут двері отворились: „Добрий вечір, люди. Певно ви й не сподівались, що ще гість прибуде!“

Я дивлюся, а то кум мій, той Василь зі Сприні! Як зачав він примовляти тій славній дитині!...

І до жарту й до поваги, знає, що до чого, бо вже треба це признати, є талан і в нього!

А нарешті до нас каже: „Я щиро желаю, най розійдесь наша „Справа“ по цілому краю.

„І най всюди тьма пропаде, куди лиш загляне, і най нашим вориженькам на нагнітки стане.

„Щоб не могли вже ходити, щоби їх болило, щоб не могли руйнувати наше добре діло.

„Щоб усі її гостинно приймали до хати, в кождій хаті най щастить їй приятелів мати“.

„А я сам не буду спати, тай не буду їсти, доки їй не приєднаю приятелів з двіста“.

Втішилися ми сердечно, Василя стискаєм!„Ото-кажу-чоловічок, ми таких витаєм!

„Коби нам таких найбільше, давби Бог діждати, вздрівби ще народ свій в щастю

Іван Сорокатий

Бандити зруйнували церковцю в Северогах.

Це та зруйнована церков.

В 29 числі „Народньої Справи“ писалося про те, як то парохіяни села Севороги під Перемишлянами за одну віч збудували собі церковцю. Ми думали, що в.і правдиві християни без ріжниці віроісповідань, будуть раді, що, нині серед загального упадку релігійности і такого зіпсутя найшлися такі ревні люди, що з останнього стараються на будову церкви. Тим часом сталося інакше.

Северож.ька церковця не подобалася якимсь бандитам і вони завзялися її знищити. Вже в тиждень по вибудованню ті бандити зважилися підняти руку на Божий Дім, пробували розібрати церковцю, та їм перешкодив Микола Гетьман з Северогів, що дарував площу під неї. Він мало не пострадав життям, бо бандити стріляли до нього з крісів.

Пізніше якось трохи притихло. Аж 30 вересня в другій годині в ночі бандити знова напали на церковцю та її дуже поруйнували: скинули і потовкли дахівку, попідрізували стовпи, розвалили одну стіну. Підчас того руйновання цілий час безперервно стріляли з крісів.

Дуже дивно, що хоч Севороги віддалені від Перемишлян лише два кільометри, ні поліція ні ніхто другий не прийшов розігнати бандитів. Щойно під вечір о 5 годині прийшов один поліцай хотяй уже рано дали проце знати, списав протокол і заявив, що то „правдоподобне русіні самі зробілі“. Другого дня кількох молодих людей хотіло відфотоґрафувати зруйновану церковцю, але поліція не дозволила тай ще відібрала фотоґрафічні апарати.

Як бандити руйнували церковцю, то рівночасно зруйнували також місцеву читальню „Просвіти. Видно, що їм на заваді стоїть, не лише наша віра але і народня просвіта.

Северожські українці не налякалися бандитів. Вони тим більше тепер цінять свою зруйновану церковцю та думають, якби, замість деревляної, збудувати муровану. В тій боротьбі з дикими безбожниками повинні піддержати їх всі парохії. В кождій нашій церкві повинні в доправлятися молебні на інтенцію охорони северожської церковці перед бандитами. Кожда церква повинна зібрати підчас, богослуження датки парохіян на сильну, муровану веркву, якої бандити вже не моглаби зруйнувати.

При тім додамо, що навіть турки і татари, як колись нападали на наші землі, не сміли рушити церкви бо шанували чужу віру, а тут бандити, підняли і на церков злочинні руки! Ждемо на них Божої Кари.

НОВИНКИ.

КАЛЄНДАР НА ТИЖДЕНЬ.

Жовтень 20—26.

20. Неділя, 17 по С. Сергія і Вакха
21. Понеділок, Пелагії
22. Второк, † Якова апост.
23. Середа, Евлампія
24. Четвер, Филипа, Теофана
25. Пятниця, Прова, Тараха (Прова)
26. Субота, Карпа муч.

Увага. Свята в скобках (—) є тільки православні, а всі инші спільні для українців — католиків і православних.

Зміни місяця.

Повня 18, друга чверть 25 жовтня, нів 1. листопада.

Довгота дня. В жовтні убуває дня на 1 годину 49 мінут а пересічна довгота дня 10 годин 45 мінут.

Як нарід приповідає

— Нині такий світ настав: кождий з тобою дружить, та в пазусі камінь держить!

— Так те сонце гріє, як цигана мати жалує.

— В жовтні і сонце погасає.

— Ворона й за море літає, та дурною вертає.

— **Ювилейне число.** Це число „Народньої Справи“ (41-а загалом 54) є ювилейне, бо минув рівно один рік, як появилося перше число нашої ґазети (21. жовтня 1928 року). Тому це число друкуємо збільшене до 12 сторінок.

Що тепер появилося найбільше, — найкраще, — найдешевше — і найцікавіще для кождого свідомого українського господаря?

Відповідь на цю загадку буде в слідуючім числі.

— **Освітно - кооперативний курс в Тернополі** відбудеться від 15. листопада 1929. до 15. березня 1930. Місячне прожиття коштуватиме 65-70 зол. Навчання на курсі безплатне, крім одноразової такси 30 зол. з котрих 15. зол. належить заплатити при зголошенню, а решту з початком курсу. На крус можуть бути приняті лише мущини, що скінчили 18-рік життя і принайменше народню школу. При письменнім чи устнім зголошенню належить виказатись посвідкою з читальні „Просвіти“, чи Кооперативи, що ці установи допоручують кандидата на згаданий курс. На відповідь долучити почт. значок за 25. сотиків. Зголошення слати до 1-го листопада 1929. р. на адресу: канцелярії Філії „Просвіти“ Тернопіль — Міцкевича ч. 11.

— **За що карають нашого священника?** Староство в Підгайцях засудило о. О. Яворського, пароха в Котузові, на кару 14 днів арешту з заміною на 200 зол. і 80 зол. коштів за те, що парох казав винести з церкви в Михайлівці шати польського священника. Старово в засуді покликується на судову розправу, хотяй судова розправа ще не закінчена.

Сконфісковано

Милосердний злодій. В Ваневичах коло Самбора дня 26. вересня в вечер вертав господар І. Сарахман з коршми до дому, але вибачте, був трохи „змучений“, і тому зійшов на поле з другим товаришем, і коло коней, котрі паслись на конючині, по тяжкій „праці“ заспали оба; в ночі Сарахман пробуджуєсь, нема коло него нікого, тільки сам. Та пригадав собі, що мав 300 зл. при собі. Обшукуєсь, а грошам слід загинув враз з калиткою. Зажуре-

ний дав знати поліції, що зараз узялась до вислідження і не вислідила нічо. Але дня 3. X. дістає з почти зі Самбора переказ на 240 зл. (двіста сорок), що посилає якийсь Іван Созанський з третого села, а в тім селі такого прізвиска небуло і нема. От гарний примір, щоб усі злодії, які щось кому небудь украли, обрахувались зі совістию і почтою відіслали пошкодованому бодай те, чого в злодійській горячці не вспіли протратити!

— **Злочини і випадки.** В Сокільниках під, Львовом — не відомо, за що, застрілив вояк Марґонь Войціха Марповакого. В Борутах, пов. Єворів, підчас весілля забив баґнетом в плечі Іван Іванишин Федька Боровоjо з Вербян. Вони оба віддавна ворогували. В Румні, п. Рудки хтось підчас весілля замордував вечером Юрка Кревяка. В Любицькій Гуті, п. Рава, невідомий опришок вдерся сэред ночи до хати Апольонії Савари і ранив її тяжко стрілом зі стрільби. В Герлянах коло Городка поліцай зажадав підчас весілля аби йому показали дозвіл на зараву. На це мали накинутися на нього три парубки і один стрілив з втятого кріса. Пізніше парубків арештовано. Один з них мав підчас арештовання дусити поліцая, на що цей стрілив і забив парубка Тушкевича.

— **Пожежі.** В Гартфельді коло Городка згоріло 4 жовтня 17 господарств з 39 будинками та зі збіжжам і худобою. Страта виносить 370 тисяч золотих. Огонь підложили діти. На Заставськім передмістю Городка згоріло з невідомої причини 10 господарств з цілим майном, вартости 45 тисяч золотих. В Топорові пов. Радехів згоріло 30. вересня обійстя Івана Радика, в тім 60 фір сіна, 40 кіп збіжа, 3 корови, 5 свиний, і 29 штук дробу. Причина пожежі незнана.

— **Чудасія.** Іван Ґураль, родом зі Звенигорода, живе у Винниках. Якось треба йому було свідоцтва убожества, тож 5. X. прийшов до свого села (Звенигорода), де живе його мати і де всі його знають, підписати собі свідоцтво. Довідавшись, що начальник є у коршмі Арона, пішов туди. Начальник пив пиво з комендантом і постерунковим Чварковским. Коли сказав, за чим прийшов, комендант запитав його за „ідентичносцьов", а коли Ґураль сказав, що не носить при собі „ідентичности" а начальник його знає, начальник заперечив тому і тоді постерунковий зревідував Ґураля, чи не має револьвера, навіть у портфелі шукав! На другий день рано начальник підписав Ґуралеви свідоцтво і вже знав його!

— **Уважайте на діти!** В Манаєві Золочівського повіту запалився від печі лен у хаті Стефана Олексів і від того попікся 2-літний хлопчина, полишений сам у хаті; хлопчина вмер.

— **Гарні приміри.** На хрестинах у Ів. Мироша в Синевідску вижнім замісць „перепивки" зібрано за почином Т. Заревич 10 зл. на Р. Школу", на що зложилися: Т. Заревич, Вас. Вірт, Анна Вірт, Кася Мицик, Юл. Карка, Мар. Заревич, Мих. Диміцький, Юл. Диницька, Ф. Шило, Фед. Лунів, Конічек. Гроші 9·75 зл. вислано через Редакцію (25 на порто). На хрестинах в Івана Гаврися зібрали Гр. Крупка і Павло Онуфрик 3 зол. на Українських Інвалідів і передали збірку мужеви довіря М. Музичці, який вислав гроші через Редакцію.

— **Спомини** д-ра Шухевичи, б. отамана Укр. Гал. Армії, — том V. вийшов на днях накладом „Червоної Калини" і містить дуже цікаві описи подій від квітня до серпня 1920 року. Так, як і перші чотири томи, так і цей пятий (останній) радимо прочитати кождому, хто цікавиться нашою війною і нашими похибками, яких треба на будуче оминати.

— **Розвага та пожиток для молоді.** Тим, які хочуть, щоби їх діти виховувались в реліґійному та патріотичному дусі, поручаємо запренумерувати собі гарний ілюстрований місячник для дітей і молоді п. н. **„Наш Приятель"**. Цілорічна передплата виносить всього 2·50 зол. Поспішіться з замовленням по адресі: **„Наш Приятель"** — Львів, почтова скритка 108. 405

— **1 число Літопису Червоної „Калини"**, про який ми вже писали, вийде цими днями і буде появлятися правильнощо місяця. 1. число буде мати 24 сторінки, кольорову окладинку і богато ілюстрацій. Ціна примірника 1·20 зол. Передплата до кінця року 2·40 зол., а для членів „Червоної Калини" 2 зол. Передплату і всякі писання, памятки й фотоґрафії, що мають історичне значіння, треба висилати на адресу: „Літопис Червоної Калини", Львів, ул. Руська 18, III. поверх.

— **Відневи грозить недостача води.** Віденський маґістрат візвав населення, щоби щадило воду. Бо як в найблищих днях не впаде обильніший дощ, та Відневи зачне бракувати води. Так дуже змаліли запаси води від довго треваючої посухи.

Нема щастя за морем.

Українська ґсзета „Укр. Хлібороб", що виходить у Бразилії, остерігає людий, щоби не їхали до держави Еспіріто Санто в Бразилії. Аґенти заманюють людий і кажуть, що там і земля задурно і клімат добрий, тимчасом це брехня. Це погані пустарі, скелі і ліси, а підсоння убійче. На наших людий кидаються там усякі смертельні хороби, ба навіть на деревину і на ті рослини, які там управляють (кава, какао, простина цукрова) кидаються якісь мушкм і муравлі спричинють неврожаї.

Люди, що далися обдурити і поїхали туди, тепер гірко каються. З плянтацій утікають до міст, а там нема для них роботи і приходиться загибати.

Чи направду був напад на божницю?

Польські часописи подали вістку, що в неділю 6. X. в білий день вдерлося в Яричові 10 парубків до божниці та зачали грабити зібраних Жидів. Жиди кинулися на парубків, чотирох забили на смерть а двох тяжко ранили.

Ціла та вістка видається нам дуже неімовірною, і ми не маємо її потвердження. Просимо когось з місцевих людий написати до нас, як то було.

—o—

НАШІ КООПЕРАТИВИ І НАШІ ПРИВАТНІ КУПЦІ.

(Як їх погодити?)

Тяжко найти нині таке українське село, де не булоби кооперативи. В декотрих селах кооператива має кілька крамниць, в других є дві три кооперативи: споживча, молочарська і кооперативна цегольня. Звичайно зачинає з малого, росте і виростає на сильну орґанізацію. Є вже денеде і гарний власний дім, богато товару, богато машин для членів і вже думають закладати навіть кооперативну фабрику, принайменше млин або цегольню. Один чужий крамар за другим тікає зі села.

І це дуже добре.

По містах розростаються Повітові Союзи Кооператив. Декотрі Союзи містяться вже в гарних власних домах, а їх маґазини облягають десятки селянських фір з сільських кооператив цілого повіту. Повітові Союзи це нині перші гуртівники в місті. Доставляють товари, погної машини; скуповують збіжжа, яйця.

Та попри кооперативи і кооперативні союзи множаться по селах та місточках також приватні українські крамниці. Це цілком правильне явище і так мусить бути. Бо кооперативи самі не можуть опанувати цілої народної торговлі. Тай є богато людий, що мають купецький хист і охоту до торговлі. Їх всіх не може затруднити кооперація і вони закладають собі свої власні торговельні підприємства. Потрохи причинюєся до цего сама кооперація. Люди вчаться в кооперативах купецького діла, богато, що в рамах кооперації не можуть розвинути свойого хисту і роботи, тай закладають собі власні підприємства. Так є всюди і в нас так мусить бути.

Здавалосяби, що ми всі повинні цим тішитися. Бож витворюється купецький стан, якого в нас до цеї пори не було, а якого ми так потребуємо. Та тимчасом, замість радости, зачинається витворювати між нашою кооперацією а нашим прива-

СИНИ НА ПРОБІ

(ПРИТЧА)

В однім селі жив статочний господар, а в нього були три сини. Батько був строгий, але справедливий, любив і стеріг своїх синів, як ока в голові, тільки тої любови не оказував їм явно і майже ніколи не похвалив ні одного.

І росли ті господарські сини батькови на втіху, гарні, здорові, розумні і чесні. Вони шанували батька і любили його, хоча й боялися його грізного слова.

Батько тішився в душі такими синами, вониж були гордістю його. Ціле село тай сусідні села ставили їх своїм дітям за приклад.

Та він був розумний чоловік і знав, що не лише краса і розум, але і взаїмна братня любов і згода конечно потрібні для щастя і добра його дітий. Він уже постарівся і гадав умирати, тож журився, чи по його смерти сини заживуть у згоді між собою і не погублять себе, бючися за батьківську спадщину. Отож хотів випробувати їх братню любов.

Одного дня, пізної осени, закликав їх до хати, глянув грізно тай каже:

— Слухайте, лінтяї! Учора посадив я в саду молоду щепу. Думав, що прийметься і користь буде. Не собі ж я її садив, але вам і вашим дітям, бо не мені вже з неї овочу їсти! А нині йду, дивлюся, а щіпка вирвана з корінем. Не зробив це чужий, бо паркани у нас добрі тай високі. Котрий з вас мав таку злість на деревину тай на мене, свого тата? Най признається, бо хоть я старий, а ви дужі і хоть я мало коли вас карав, але тепер моеї кари вам не минути!

Сини поблідли. Вони бачили ту щепу в саду, але нікотрому з них рука не піднялася б не неї. Звідки ж така біда й горе? Чиж би котрийсь справді одурів і допустився такого діла?

Так подумав собі кождий і один на другого навіть ока не підвів.

— Щож, — мої парубки, боїтеся признатись? То всі три будете карані! — заговорив гнівно батько.

Тоді наймолодший син подумав собі: Мене батько любить найбільше за всіх. То я признаюся до того, може мені при легкій карі обійдеться, бо як це зробив найстарший, або середущий, то батьківська рука упаде на них важче, як на мене.

— Це я зробив, тату! Карайте мене! Злий дух мене опанував, чи що, і я вирвав ту бідну щепу! — сказав наймолодший.

Старші братя остовпіли.

І найстарший подумав собі: Бідний братчик, що йому сталося, що вчинив таке діло? Чи витримає він батькову руку?

— Ні, тату, це я вчинив, — сказав раптом найстарший. — Наймолодший бере це на себе, бо гадає, що ви йому простите. Але то я зробив і вже мене покарайте.

Тоді середущий подумав собі: Важко прийдеться найстаршому терпіти, бо батько його ніраз не пожалує. Скажу, що я це зробив, то мене може й не так покарає, бо вже не буде певний, хто це властиво вчинив.

— Ні, братя, — сказав середущий, — я не позволю, аби ви за мене признавалися. Що я зробив, до того признаюся. Я вирвав ту щепу просто отак, з пустоти...

— Сини мої! — закликав батько, а на його лиці заграла радість. — Тепер бачу, що ви любите й жалуєте один другого — і тому можу спокійно вмирати. Ви не вчините один другому кривди і не зневажите мене в могилі.

Сини заніміли з дива, а батько, бачучи їх заклопотання, сказав:

— Ідіть в сад і подивіться на щепу!

Сини побігли в сад і бачуть: щепа стоїть собі, як стояла, і пускає пароости.

Тоді всі три зрозуміли, що добрий батько хотів тільки випробувати їх братню згоду і любов. Вернулися в хату, цілували батька в руки, а найстарший сказав:

— Дякуємо вам, тату, що ви так гарно випробували наше серце. Тепер ми ще краще будемо жити, як дотепер, бо завдяки тій пробі кождий з нас пересвідчився, як його люблять два другі брати. Ми все і всюди станемо один за всіх, а всі за одного!

О, коби така любов запанувала між нами всіма, як між тими братами!

Написав **Ю. Андріїв.**

тним купецтвом ворожнеча та взаїмне поборювання. Буває, кооператори бунтують людий проти українського купця, знову ж неодин купець відмовляє людей, аби не купували в коопративі. Витворюються дивоглядні відносини в селі або в місточку.

Буває і так, що свідомий громадянин має крамницю в селі. Бачить, що село велике, що є в ньому ще кількох чужих купців, що живуть з нашого народу. Намовляє людий, аби ще оснували кооперативу. Прямо сам її основує, провадить, навває нових кооперативних крамарів купецтва. За рік два кооператива розростає і зачинає нищити......того що її заложив: українського купця. Чужих крамарів лишає в спокою, лише нищить свого. Називають його капіталістом визискувачем, спекулянтом, відбирають йому право бути патріотом, хоч він колись оснував в селі читальню, Сокіл, кооперативу вів аматорський гурток — словом зробив з темного села — культурне.

Тепер це призабулося і ціле село проти нього. Всі його нищать. Але чужих приватних купців не чіпають, тільки свого, може найбільше заслуженого для села.

Але буває ще друге, ще більше лихо. Є в селі кооператива і гарно розвивається. Нараз крамар або член управи посварився з управою і напроти кооперативи відкриває свою власну крамницю та конкуренцією нищить кооперативу. Знає всі її недомагання і бє саме як раз в ті слабі сторони, її назлість.

Питаємо: чи так мусить бути? Чи не може істнувати в селі приватна крамниця або й кілька побіч кооперативної? Чи не можна влаштуватися так, аби себе навзаїм піддержувати, замість взаїмно себе руйнувати на втіху наших ворогів? Думаємо, що можна найти спосіб згідного співжиття, так, як це буває в других народів. В нас це тим більше можливе і конечне, бо ми ані кооператив ані приватних купців не маємо ще забогато. Ми тілько зачинаємо будувати власну торговлю — а вже в самих початках зачинаємо себе нищити.

А способів мирного співжиття чи навіть співпраці є богато. Як є в селі приватна українська крамниця, то кооператива хай основує там свої крамниці, куди несягає вплив першої, або хай зачинає торговлю тими товарами, якими не торгує приватний крамар.

Так само повинні робити приватні крамарі. Як кооператива торгує споживчими товарами, то приватний крамар хай закладає свій споживчий склеп далеко від кооперативного. Ще ліпше зробить, як заложить собі склеп з иншими товарими, наприклад з ґалянтерією і мануфактурою. Це тяжка торговля, але за це поплатнійша.

Инші, що чують в собі купецький хист, хай зачинають торговлю молоком, як нема кооперативної молочарні, та най заложать собі молочарню. Ще инший може братися за торговлю збіжжа, яєць клоча, господарських машин і худоби. Купецтво таке широке, що в кождім селі може добре вижити з нього добре 5 і 6 родин. Але треба братися за всьо, а не лише за споживчі товари.

Ще менше причин до конкуренції та ворожнечі повинно бути між Повітовими Союзами а приватними купцями. Навпаки між ними, повинна бути співпраця і один фронт проти неукраїнського купецтва. Українські купці повинні тішитися, як бачать розвиток нашої кооперації, знову ж наші кооператори повинні бачити в українських приватних купцях не конкурентів, лише чесних громадян, що таксамо чесно працюють, обслуговують нарід, як і кооперація. Не ворожнеча повинна їх розеднувати, але повинна єднати співпраця, купецька згода та поділ праці — в користь народу,

—o—

Господарські справи

Що по чому.

У Львові, дня 14. Х.

ЗБІЖЖА. Пшениця трохи подешевіла. За двірську платять 36 до 37 зол., за селянську 32½ до 33½, за жито 22 до 23 зол., за овес 19 до 20 зол; за ячмінь 18½ до 19½; за гречку 26 до 27; біб 27 до 28;

БУЛЬБА в продажі сотнарами по 4 до 5½ за корець.

ПАША, солома 4 до 5 зол, сіно 7 до 8 зол, житні висівки 12½ до 13 зол, пшеничні висівки 13½ до 14½ зол.

Масло — молоко — яйця

Маслосоюз платив дня 11. Х. за солене масло на експорт 5·40 - 5·50 зол; за несолене десерове 5·20 до 5·30, за копу яєць 10·80, за літру молока 0·34, за літру сметани 1·40.

СВИНІ: За беконові свині платять 2 до 2·05 зол, мясні 1·80 до 1·90 зол, за товсті 2·05 до 2·10 зол. Загально ціни подешевіли о 5 грошів на 1 кґ.

ГРОШІ. Американський доляр 8·88 до 8·90; канадійський 8·80 до 8·81; чеська корона 26 ґр.; австрійський шілінґ 1·25; румунський лей 5 ґр., французький франк 34 ґр. швайцарський франк 1·81; радянський червонець 17 до 17·50 зл.

Як не колом то палицею.

Бульба подешевіла.

Здавалося, що принайменше картопля цеї осени буде сяко тако платитися. Тимчасом і вона, по хвилевій звишці цін, дуже подешевіла і нині у Львові можна дістати її по 5 зол. за сотнар. В пятницю, 11. Х. навезли були селяни тільки бульби, що можна було купити по 4 зол. за сотнар.

Винен тут не хто инший, а самі селяни. Як би були ліпше зорґанізовані та всьо збували орґанізовано, наприклад через кооперативи, то навіть в роки найбільшої грошевої скрути та, Бог зна, якого врожаю не булоб такої дешевизни, як тепер.

Закладаймо сади!

Треба нам вже вийти з маленьких садків коло хати та треба зачати закладати більші торговельні сади, аби мати богато овочів на продажу. Бо сад нині добре поплачується, більше як збіжжа і на будуче буде добре платитися овоч.

Хто хоче заложити собі сад, мусить найперше надуматися, які вибрати відміни, відповідно до положення, якости землі і підсоння.

В місцевині, положеній далеко від залізничої стації найліпше замовляти зимові відміни яблунь і груш, та угорські сливи. В місцевинах, де легко можна продати літні і осінні овочі, наприклір близько більших міст, курацийних місточок і літниск, можна садити вишні, черешні, сливки, а також ріжні відміни яблунь і груш, не виключаючи і зимових. В більших торговельних садах, що мають простір до трох — чотирох морґів треба садити небільше, як дві відміни дерев одного роду, (то зн. 2 відміни яблунь, або 2 відміни груш, і т. д.) бо як дерева зачнуть родити, то властитель саду буде мати тоді богато овочів одної відміни і легко знайде купця та продасть по добрій ціні.

Найліпшою землею для саду є земля, з глиноватим підґрунтом, де родиться добра пшениця або бураки. Не согірша також така земля, де удаеся жито, коби лише її добре управити та погноїти. Натомість на землях багнистих, каменистих, можна садити деревця тільки на горбках, навозених передтим родючою землею. На тяжких глинястих землях, ліпше садити дерева з весною, на всіх инших в осени. Дуже добре, коли місце призначене на сад є заслонене від відтрів будинками, лісом, горбками, і деревами.

Закладаючи сад, треба між деревами робити відповідні віддалення і садити кождий рід разом на одним кусничку, значить яблуні окремо, груші окремо. Помагає то бо тоді цвіт ліпше запилює себе і дає більший врожай. Яблоні треба садити в квадрат що 10 м. а Ляйдеберську ренету, що дуже сильно розростається, що 12 м. Груші, черешні і ренкльоди, треба садити в квадрат що 8 м. вишні — угорки і морелі що 5 м., волоскі оріхи що 15 м. порічки, агрест, і малини що 2 м. Тісніше посаджені дерева, будуть себе взаїмно затінювати і менше родити овочів. В наших умовинах найліпше садити такі дерева, бо вони добре перезимовують:

Зимові:

1) Ренета Ляндсберська, 2) ренета Бавмана, 3) Гарна з Боскоп, 4) Пишна Льондонська (лише для теплих околиць наприклад на Покуттю)

Літні яблуні:

5) Оливка жовта (вчасна) 6) Паперівка біла.

Зимові груші: (Бери)

1) Зимова Деканка, 2) Йозефінка (лише для теплих околиць)

Осінні (Бери):

3) Леонська, 4) Салісбери, 5) Дібра Людвика (лише для тепл. околиць)

Літні груші (Бери)

6) Ґупота (вчасна)

Сливки:

1) Ренкльода Альтана 2) Рен. Улена (вчасна) 3) Угорка волоська 4) Угорка звичайна

Черешні:

1) Майова, ранна, 2) Мармуркова (вчасна) 3) Напранта Мархійока

Вишні:

1) Шклянка, 2) Остгайлска.

М. Бардега.

Як приорювати гній в осени

Як в осени вивезеться гній та його зараз приореться, то заходить небезпека, що гній буде приораний заглибоко, тим більше що осінна орка—зябля повинна бути якнайглибша. Як погодити одно з другим: аби як мож глибоко орати, але не заглибоко приорати гною?

Це дасться зробити в такий спосіб: треба рівномірно розкинути гній і поставити двох людий, щоби йшли за плугом та граблями згортали гній на збіч попередної скиби. Тоді гній буде приораний середно-глибоко, так як це видно на малюнку.

Гній згортається на збіч попередної скиби, так як це показує стрілка.

А тепер ще питання, чи ліпше вивозити і приорювати гній в осени, чи на весні? Практика виказала, що на осінним гною першого року є ліпший врожай, як на весняним. Але рівночасно досвідами доказано, що гній, приораний на весні, ділає довше. Бо з осінного гною через зиму води виполікують богато соків, тоді як з весняного гною ті соки витягне збіжжа чи буряки або бульба.

Як в осени приореться гній, то на весну вже не треба того поля наново переорювати, бо ми виоралиби гній на верх. Таке поле треба на весні тільки ралом (культиватором) поралити, аби рушити ґрунт і ще ліпше перемішати землю з гноєм.

Звідки роса?

УЧИТЕЛЬ: Хто з вас, діти, скаже мені, звідки береться роса?

Діти мовчать. Раптом встає Моріц Кібель і каже:

— Пані професор, то земля так крутиться, аж піт на ній виступає!

ЧОМУ В НАС ТІЛЬКИ НУЖДАРІВ А В АМЕРИЦІ ТІЛЬКИ МІЛІОНЕРІВ.

Стрінеться наш чоловічина зі сусідом або зі знайомим, то зачинає з ним менш більш таку розмову: „Що чувати коло вас?“ питає.

„Біда“.—відповідає другий. І поплившуть цілі потоки нарікань на тяжкі часи, на нужду, на брак праці і гроша, на податки,—хоч з берега та у воду.

А стріне в нас хто людину, що відважилася заложити собі якесь нове підприємство, то, замість його підбадьорити і побажати щастя, зачинаєте його старшити: „Ви пустилися на дуже небезпечну воду,— кажете йому“ — Чи ве пригадуєте собі, що таке підприємство мав вже той і т й і обидва збанкрутували“.

В подібний спосіб крякають над ним всі товариші, приятелі і знайомі. Всі страшать, зловіщують, аж доки перелякана людина не стратить охоти і не збанкротує.

Якжаш цілковито інакше є в Амэрицї! Там, як стріне один другого, та питає про здоровля, то ніколи не почує нарікань і лише „дякую я здоров і добре мені ведеться“. Буде сто разів пробувати щастя і вкінці таки робогатіє.

А як хтось відкрив якесь підприємство, то всі його заохочують, підбадьорюють, аби далі розбудовував підприємство.

Американці довели навіть до того, що забороняють нарікати та говорити про нужду. Так наприклад богато нюйорських ф рм має в своїх бюрах такі написи:

„Тут заборонено балака про нужду та нуждарів“. Бо як говориш про них, то мимохіть зближаєшся до них. Ти балакай і думай про міліонерів; тоді сам будеш хотіти таким тати і будеш шукати способів, як це зробити.

Нам богато треба вчитися від американців. Перестаньмо квиліти, як каня, і нарікати на нужду. Хоч біда тебе гне до землі, ти не піддавайся і бодро шукяй ратунку. А як бачиш, що другий пробує нового щастя в чім новім, наприклад в купецтві, ремеслі, то ти не відмовляй його, але заохочуй, аби був витревалий, а напевно буде мати успіх. Бо через зневіру і знеохоту пропадає неодна добра річ.

ГИЧКА З БАРАБОЛЬ ЯК ГНІЙ.

На Поділлю гичкою з бараболь палять в печах. В других сторонах стелять нею під худобу і переробляють на гній. Від цего другого способу ліпший такий спосіб: гичку розкидається в осени по конюшиниску або люцерниску і лишається її аж до весни. На весну згромаджується її на ново і стелиться під худобу. Через зиму вода виполоче з неї соки і погноїть ними ґрунт. Крім того розкинена гичка хоронить конюшину чи люцерну від морозних вітрів в безсніжну зиму. Понадто через зиму бараболиння трохи перегниє і на весну ним ліпше гноїти, бо скорше в гною перегниває. Досліди роблені з таким зимовим угноюванням гичкою давали замітно більший врожай конюшини та люцерни, або сіна.

—о—

До праці!

Чи чуєш, брате, як дзвін голосить і плаче й ридає в цей час?
Він кличе, взиває, благає і просить — до праці народньої нас!
До праці святої, що горе народу й важкії колоди лама,
Що всім нам готує правду й добру долю і паном робить раба!
Куди не глянеш, всюди рук за мало, всяк тільки про себе дума,
Бачить, що лихо вже в душу добралось, та працювать не бажа.
На кума Івана й сусідів спихає, а сам байдужно жиє,
Глядить на небо, чи манна спадає і — дальше дрімати іде.
Схаменись, брате! — багацько роботи на ниві народній нас жде:
Є людці продажні і всяка голота — це шкоду велику несе.
А „Школа Рідна“, вязні, інваліди, і инших цілий є гук,
Сироти, „Просвіта“ й многі такі цили від давна ждуть твоїх рук!
Тож збирайсь чимскорше до доброго діла, поки ще можна і час,
Поки недоля нас зівсім не зіла, поки ще сила є в нас.
Разом гуртуймось в цій скрутній годині, доложім усіх зусиль!..
В цій праці з вами стає і зі Спринї знакомий

Ваш кум Василь.

На що треба памятати при куванню коний.

Коні треба перековувати найдалі по 6 тижнях. Довше кінь не повинен носити тої самої підкови.

Заки зачнеться кувати, треба оглянути старі підкови, або копита, щоби по виходжених місцях підкови або копита пізнати, чи кінь стрихується, чи не кульгає, чи правильно ступає.

Старих підків не зривати цілої, тільки треба найперше повитягати поодинокі цвяхи. Бо при зриванню цілої підкови псується копитний ріг.

Підкова повинна бути груба на 7 до 10 міліметрів та виставати ззаду поза копито на 3 до 4 міліметри.

На зиму треба кувати коня замкненою з заду підковою, бо инакше, як кінь ходить на столях, стрілка копита сильно перемучується.

Цвяхи повинні бути так забиті в ріг, аби задні находилися на самій середині боку копита, а передні були від себе віддалені на подвійну ширину підкови.

Чому тріскає і кровавиться скіра у коний.

Скіра декотрих коний тріскає і з неї витікає кров. Це буває найчастійше на шиї і лопатках. Коневи ці виприски не шкодять, якби їх не було. Але це не каже нам, аби ми хоробу легковажили і не старалися її вилічити.

Що є причиною цеї недуги цего ще не прослідили навіть самі ветеринарні лікарі. Вони лише зауважили, що скіра тріскає і кровавить найчастійше тоді, як конина хора на жолудок. Колиж жолудок вилічиться, то й недуга гине.

Тому, як чийсь кінь зачне кровавитися, треба пробувати лічити його кормові части тіла.

Не мають защо купувати погної

Польські фабрики помічних погноїв нарікають, що цеї осени селяни не хотять купувати помічних погноїв.

Тим фабрикантам мусимо відповісти,що не нехотять, але не мають за що купувати помічні погної, бо при теперішній дешевизні збіжжа треба продати богато збіжжа, аби купити дорогий погній, Тай зрештою при такий дешевизні збіжжа навіть не поплачується вживати помічних погноїв, бо — як кажуть — не виплачується скірка за виправу. Нині нарікають на селян фабрики погноїв, а завтра будуть нарікати всі други фабриканти, бо селяни перестанутя взагалі купувати щонебудь. А тоді фабриканти будуть мусіти замкнути свої фабрики і випустити робітників „на зелену пашу“. І щож тоді прийде фабрикантам і робітникам, що хліб буде таний, як його не будуть мати за що купити? Тому купці і фабриканти і робітники повинні самі старатися, аби збіжжа мало справедливу ціну, бо як воно добре платиться, то селяни, маючи гроші, дає всім жити й заробляти.

ПОРАДИ ГОСПОДИНЯМ

Годуйте гуси на заріз!

Перед латинським (польським) Різдвом є найбільший попит за годованими гусьми. Богато їх скуповується тиждень — два перед Різдвом і вивозиться за границю. Розуміється, що за товсті, годовані гуси платиться далеко ліпше, як за худі. Тому цего року, коли збіжжа таке дешеве, варто перед латинським Різдвом підгодувати гуси і їх добре продати. Ще ліпше булоби, як би ті повіти, де богато плекають гусий, наприклад Брідщина, Гусятинщина, Сокальщина, заздалегідь порозумілися з експозитурою „Центросоюзу“ в Катовицях на Горішнім Шлеську та забезпечили собі збут годованих гусий в ті сторони.

Підгодовувати гусий треба зачинати коло 1, найдалі 15 листопада. Їх треба замкнути до досить тісної стайні або шопи, аби на три гуски припадав лише один чотирокутний метр простору і невипускаючи їх через 3 до 5 тижнів, значить через весь час тучення, добре годувати. Бо, як гуси ходять, або мають богато простору в стайні, то зїдають більше зерна та поволіше тучаться. За весь час треба що дня під них стелити, аби було сухо і тепло, бо це також впливає на скорість тучення.

До стайні не пускати більше жадних звірят, аби не непокоїли гусий, бо непокоені також поволіше тучаться.

Гуси можна тучити зерном або заминкою. Як годується зерном, то варто давати ріжного зерна по трохи, наприклад вівса, пшениці, ячменю і кукурудзи. Кукурудзи не давати забагато, бо мясо сталоби жовте і мягке.

Як годується заминкою, то треба мішати мелене зерно, з ґрисом, меленим бобом або горохом, мясною та кістяною мучкою. До того треба ще додати вареної бульби, трохи буряків або моркви та поставити пачку з піском і товченим вуглем з дерева, аби гуси досхочу їли та ліпше травили.

Не можна забувати за воду. Вона все мусить бути свіжа і чиста. Ліпше, як замість неї дасться пити молоко або сирватку.

Найліпше мясо дають гуси, годовані меленим вівсом і пшеницею замішаними з квасним молоком, сирваткою або маслянкою.

Декуди господині силою напихають гусий галушками. Це дуже нелюдський спосіб і його треба би закинути. Цілковито вистарчає, як ми будемо їх обильно годувати звичайним способом.

Як збирати гриби?

Збирати треба гриби так, щоби не знищити довкола них грибні. Бо як знищимо, то на тім місци вже не вродяться нові. Треба знати, що гриб не появляється так собі сам без нічого. Він росте на грибовиню. Воно, якби сплетене павутиння пронизує глибоко і широко землю і годує гриба. Як ми зриваючи гриба, ногою пристолочили грибовиння і його знищимо, то так якби ми зриваючи овоч, знищили також яблінку, що його вродила і кормила.

Найліпше так зривати гриби: треба станути якнайдальше від нього і, нагнувшися, рукою викрутити його зі землі, аби не лишився з нього ні кусок стовпчика. Тоді треба місце по нім легко загорнути землею, мохом, піском чи листям. Лишати кусок стовпика, або зрізувати гриб тому не можна, бо полишена часть гриба зачинає гнити від цего та може загинути ціле грибовиння.

Сушіть гриби на зиму.

Як хочете, аби гриби довго далися переховати та не тратили ні смаку ані запаху, то робіть так: виберіть самі гарніші гриби, не полочіть їх, тільки обітріть з піску. Чисті грибки насиліть на нитку і сушіть на сонци. На сонци сушені мають гарну краску. Але сушені в печі мають ліпший смак. Їх треба насипати на білу бляшану форму — великі гриби (капелюхи) треба розкраяти — і через нічвложити до легко підігрітої печі.

На другий день присохлі грибки треба понасиляти на нитки і далі досушувати близько кухні або на сонци.

Як квасити добру капусту на зиму.

Треба вибирати тільки білі і тверді головки. Голову треба перекраяти на двоє, обібрати зелене листя, вирізати качан і шаткувати на шатківници з тісно пристаючими ножами.

Пошаткувану капусту складається до випареної дубової бочки. Може бути також букова, але ду-

бова найліпша. Дуже добра капуста виходить з дубової бочки від вина.

Як скидається шатковану капусту до бочки, то перед тим треба її добре солити. На три копи середно великих головок капусти треба дати 1 кґ. соли. Аби капуста була смачніша, треба на дно бочки дати листя з капусти та час до часу давати кілька дрібних квасних яблок і добре капусту в бочці втовкати патиком. Чим ліпше втовчена, тим ліпше.

Як вже бочку заповнено, тоді треба прикрити денцем і привалити камінем та уставити в кухни або середно теплій комнаті. Найліпше, як теплота в комнаті держиться при 14 ступнях.

По тижневи счерпати піну з верху, зняти камінь і денце та спічастим прутом подіравити капусту аж до дна. Кілька днів не прикривати. Щойно по кількох днях знову зібрати шуму, накрити полотном і денцем та привалити камінем.Так най стоїть коло 10 днів. Тоді її треба винести до пивниці або комори і по двох трох тижнях можна вже буде її варити.

Як можна заквасити собі капусту за три дні?

Треба ножем покраяти тонесенько кілька головок капусти, легко посолити, пів години пізніше добре витиснути, аби видусити гіркість, насипати до камінного горшка, залити водою, зцідженою зі звареної бульби, додати кусок разового хліба та все те поставити в тепле місце коло кухні. По трох днях капуста вже буде заквашена. Але її треба скоро зужити, бо вона довго не видержить.

Хочете їсти мізерію в зимі?

То обберіть трохи огірків, покрайте їх на платочки, вложіть до скляного слоя, залийте переваренним і остудженим оцтом, а на верх влийте троха оливи. В зимі, перед їжою, покропіть ще свіжим оцтом, оливою, перцем та посоліть.

Якби підчас переховування мізерія зачала плісніти, то злийте старий оцет та налийте нового, перевареного.

ЖАРТИ.

Хитрий Михась.

УЧИТЕЛЬКА: Михаську, дарую тобі два крілики, а Марійці два. То скільки будети мати разом?

МИХАСЬ: Пять, плосу пані плофесолки!

УЧИТЕЛЬКА: Як то пять? Два тобі, а два Марійці, то разом чотири!

МИХАСЬ: Але ми вже маємо одного клілика в дома!

НАШІ СОКОЛИ

Т-во „Сокіл“ в Корчині, пов. Сколе, засноване в 1926 р., завдяки своїй праці вибилося на перше місце в своиому повіті. За час свойого існування брало тричі участь при пожарі (раз в сусідньому селі), відбуло два сокільські свята в свойому селі, брало участь в ріжних святах в Сколім. В 1928 р. здобуло в часі Пов. Сокільського Свята в Сколім загальне призвання В 1929 р. одержало три перші місця за свої найкраще виведені вправи підчас Пов. Свята в Сколім. Сокільського Свята в Корчині руст. і Повітового Сокільського Свята в Сколім. Зорґанізованість, свідомість та зразкова карність ціхують це товариство. На знимці бачимо руховичок і руховиків зі списами підчас Сок. Свята в Сколім. По середині сидить основник і дотеп. голова Т-ва побр. Іван Корчинський, в товаристві двох членів старшини: побр. Кирчова і Каричорта. Деякі члени брали також участь в Краєвім Сок. Святі у Львові

Всячина

По 260 роках вертають до своєї батьківщини

Перед двістішістьдесять роками, підчас війни католиків з протестантами в Швеції, вимандрувало кількасот шведських селян з рідної землі та осіли на острові Даго. Кілька літ пізніше цей остров заняли москалі і не хотіли признати занятої шведськими селянами землі їх власністю. Казали їм переселитися на Україну над Чорне море. І в 1781 році рушило пітисячки людей на Україну. Заки на своїх возах переїхали 1200 миль дороги і осіли в Херсонській губернії — лишилося їх менше, як половина. Решта не видержала цілорічної мандрівки і вигинула.

В Херсонщині поволи привикли до нового життя і навіть розбогатіли. Але батьківську мову і звичаї задержали.

Але підчас війни та за большевиків так зубожіли, що рішили покинути свої хати і землі та тікати до старої батьківщини, звідки їх предки колись вимандрували. Звернулися до шведського консуля і шведська влада та цілий нарід рішив їх на ново приняти до себе. В цілій державі зібрано великі гроші і на днях всі Шведи, яких нині є ще 900, поплинуть кораблем до рідних братів.

Видно, що дуже тяжко жити нині селянам під большевиками, коли з родючої України все лишають і тікають люди, які родилися і зжилися з тою землею. А що мають робити ті, що не мають куди виїхати?

Як Польща вивозить вуголь і цукор за границю

Кожда держава стараеться як найбільше вивозити і продавати за границею своїх товарів. Робить це також Польща. Але як це вона робить— про те довідуємося зі самих польських газет. Газета „Пяст“ з 29. вересня пише, що польські копальні продають в краю сотнар камінного вугля по 6·20 зл. а за границею лише по 1·30 зол.

Цукор в краю продається по 1·75 зол. за кл., а Англія платить за 1 кл. польського цукру лише 50 ґрошів і годують ним свиний і коний. Чому так? Бо ми високими цінами оплачуємо і заграничний вуголь і цукор.

13 літ жив на безлюддю

Серед дуже бурливого південного океану, недалеко бігуна, є маленький скалистий островець. Тому, що в тих околицях частійше розбиваються кораблі, одно добродійне товариство побудовало дім і склад харчів та одягу і там держить все одного чоловіка-сторожа. Раз на рік припливає до нього корабель і лишає йому харчі та одяг на цілий рік.

За послідніх 13 років сторожем того островця був Рішард Герді. Хто він — ніхто не знав. Бо він зникім за той час не промовив ані слівця. Як корабель привозив йому харчі, то дехто хотів з ним балакати, — він невідповідав ані слівця. Не приймав ні часописів ні листів. Всі кидав нечитані в огонь. Читав лише біблію і кілька книжок.

Догадувалися, що він перебув колись якусь дуже прикру родинну подію і з того часу зненавидів світ і людий. А мав це бути високий офіцер англійської маринарки.

Свою тайну узяв він до гробу, бо тепер, коли заїхав корабель дати йому харчів, застали його мертвого.

І в Варшаві нужда!

Польські ґазети нарікають, що і в самій Варшаві, в столиці Польщі, живе богато людий в такій нужді, що просто вірити не хочеться. Богато жебраків і бідняків. що не мають даху над головою, „мешкають“ під мостом, що називається міст князя Понятовского. Там поробили собі берлоги і жиють, як бездомні звірята, Надавно переїхала якась пані Папроцка своїм самоходом малу шестилітну дівчинку Лотишанко, а на другий день на поручу того мосту була мисочка і картка паперу, на якій було написано: „Родичі Галі Латишанко жиють під мостом і не мають за що похоронити свою дитину, яку переїхав самохід“. Люди кидали гроші в тарілку і дивувалися, що в польській столиці панує така нужда — і несправедливість, бо чейже та пані Папроцка повинна була похоронити дівчину своїм коштом і піти до кріміналу, а тимчасом вона далі їздить собі автом!

—о—

В осени найліпше поправляти сіножати.

На запущеному ґрунті погано родить збіжжа. Таксамо погані овочі видає занедбаний сад. Те саме можна сказати і про занедбану сіножать. Вона також дає мало і лиху пашу. Бо й не може бути інакше. Що рік то більше виснажується земля, ми її не угноюємо—то й не диво, що вона перестає родити. Бо з порожного не наллєш. Аби виснажені сіножати зробити врожайними, треба робити то само, що робимо з виснаженим полем. Треба її гноїти і справляти. А що осінь для цих робіт найвідповідніша, — тому обміркуємо тут обидві справи.

Аби трава добре вдалася, треба частійше рушати поверхню сіножати. Не треба її аж переорювати — вистарчить як так званою ланцюховою сіножатною бороною її що осені або весни добре заскородити. Борона зідре мох, що до цеї пори витягав всю воду і соки зі землі та заглушував траву і дасть доступ воздухові до корінців трави. На заскороджених сіножатях зачинає рости ліпша трава, а загибає квасна, лиха трава. Так отже на заскородженій сіножати росте більше паші, як на нескородженій і ліпша паша.

На дуже занедбаних сіножатях ланцюхова борона мало помагає і там треба вживати так званого скаріфікатора, подібного до культіватора (рала), що має острі ножі, замість пружин, і ним розрізує та провітрює дерню.

Та не вистарчає лише скородити, сіножать; її ще треба погноїти. Бо і найліпший ґрунт, як вияловіє і ми його не погноїмо, то перестане родити. Найліпше булоб гноїти сіножати станним гноем. Але його звичайно є замало і легко виполікувалаби вода, тим більше, що сіножати лежать низько і їх заливає вода. Тому станного гною менше вживається на сіножати, а за те богато вживається так званого компосту, або перегною та помічних погноїв.

З помічних погноїв найбільш потрібні і найліпші є три: палене вапно, томасина, та кайніт. Вапна потрібно на морґ коло 10 метрів що 5 літ, або по два метри що року. Воно відквашує землю, винищує мох і квасні трави та спомагає розвиток трав конюшинок. Томасини потрібно півтора до два сотнари на морґ що року, а кайніту 3 до 5 сотнарів. Іх найліпше при кінци жовтня змішати зі собою, розсіяти та добре заволочити ланцюховою бороною.

Близько положені сіножати оплачується поливати гноївкою, передусім в осени та на початку весни і то в дощеву пору. Від неї сіножать також буйно родить.

Близько доріг,ставів можна з них возити на сіножати болото і розкидати та розволочувати по всій поверхни.Такеболото добре угноюєтраву.

Погноєна та заскороджена сіножать дає 2 або три рази більше паші, як занедбана. Тому всі кошти на поліпшення сіножати добре себе оплачують.

—o—

Хто дістає 120 золотих запомоги?

1) **Запомогу 120 золотих** одержує кождий наш передплатник, котрому згинула штука рогатої худобини, принайменше 2-річна — але тоді коли він в день випадку був уже бодай один місяць передплатником — коли разом з погибшою не мав більше як 4 штуки дорослої (понад 2-річної) худоби — і коли погибша штука до дня випадку була в нього найменше 14 днів, та коли в день вплачення передплати була здорова.

2) В однім році може передплатник дістати запомогу лише один раз.

3) Посвідку про загибіль треба вислати найдалі до 5 днів по випадку.

4) Передплата на „Народню Справу“ виносить 1 зол місячно. Найліпше посилати відразу на 3 місяці (3 зол.) а ще краще на пів року (6 зол.).

5) Передплатником числиться кождий від того дня, коли він вислав передплату, або по перерві відновив її.

6) Хто перерве передплату, той мусить зачинати з початку. Тому треба завжди висилати нову, заки скінчиться попередна, бо часом і день перерви може стати на перешкоді признанню допомоги.

Староста переїхав вовка.

Дзісненський староста, Янковскі в північній Польщі їхав в ночи автом через ліс і наїхав на стадо вовків.

Один вовк від яркого світла стратив притомність і станув серед шляху як вритий і на нього вдарило авто та вбило на місци.

Що свідкови належиться за його свідчення в суді

Свідок може домагатися, аби йому заплачено за страчений час стілько, скілько би він за той час заробив. Для звичайних робітників належиться 2 до 5 зол. за день, для кваліфікоааних робітників (майстрів) 5 до 10 зол. а для умових робітників (урядників) 5 до 20 зол.

Крім того можна жадати стравне (на їду) 2 до 10 зол. за день та за нічліг в чужім місті 3 до 20 зл.

Коли до суду треба йти більше, як 15 км. то можна жадати коштів подорожі: за зелізницю або підводу, за автобус і за трамвай. Навіть тоді як свідок їхав своїми кіньми, або йшов пішки, може жадати звороту коштів подорожі.

Зворот всіх тих коштів належиться свідкови також тоді, як кликали, але не переслухували. Колиж свідок відмовить зізнань або не хоче присягати, то не має прааа до відшкодовання.

Коли хтось хорий або дуже старий і мусить мати помічника підчас їзди, то й тому помічникови належаться ті самі заплати, що й свідкови.

Зворот коштів треба жадати таки зараз по скінченню переслухання, у того судії, що переслухував, взглядно в тій канцелярії, бо як мине доба від переслухання, то вже буде запізно.

Не їдьте до Сао Павльо!

По краю вештаються аґенти і намовляють наших людий їхати до Сао Павльо в Бразилії. Звертаємо увагу, що тепер там будується залізницю „Емиреса Вальосо“ через приморські околиці, де ніколи не вигасає дуже грізна жовта пропасниця, що десяткує наших людий.

Ярослав Синий.

З минувшини Завалова.

В полуднево — західній частині підгаєцького повіту, на правім березі ріки Золотої Липи, лежить мале місточко Завалів, у гарній околиці, серед невеличких горбків. За найбільшу гору уважається в нас гора „Карачин“. Дивна це назва, а звідки вона взялася, оповідають таке: В поганських часах стояла на тій горі камінна постать місцевого божка і опікуна оселі, „Карачука“ і звідси пішла назва „Карачин“. Коли сходимо з Карачина, через який веде дорога до княжого города Галича, то входимо до Завалова на невеличкий, але довгий вал. Про цей вал кружить в нас цікаве оповідання.

За княжих часів звався Завалів „Зеленим Дубом“. Назву цю виводять звідси, що на горі Карачині ріс великий і старий дуб, на якім була бочка зі смолою, і був сторож, який стеріг околиці і огнем давав знати працюючим в полі людям, що зближаються татари. Люди хоронилися за висше згаданий вал, який після переказу був першою охороною, і зза цего вала боронили доступу до Галича. Цей вал іде з полудня на північ і губиться коло ріки Золотої Липи. Оповідання про цей вал мабудь є правдиве. Татарські загони запускалися аж тут досить рідко, але як запускалися, то в більшім числі людий і завсігди ішли з полудневого сходу на північний захід, а цей вал має власне подібний напрям. Кружить навіть оповідання, що в тім валі є підземний хідник і що в тім хіднику є золотий ланцух, довгий на кілька метрів, і великі скарби. І дійсно, цей вал може і має який хідник а це зі слідуючої причини: Оповідають, що кількадесять літ тому господар, який мешкав на валі, копав ями під стовпи на паркан. Нагло наткнувся він лопатою на якесь дерево. Господар думав, що це є остаток стовпа, який стояв там давнійше і що там є межа. Порушив це дерево, а воно сейчас упало а перед господарем розікрилася досить глибока яма. Однак господар зараз цю яму засипав, думаючи, що це не є нічо цікавого.

На полудне від Карачина є досить стрімка з дної сторони гора т. зв. „Камінна“ Вершок цеї гори порослий лісом. На середині ліса є досить велика поляна, на котрій в квітні 1928 р. мало статися „чудо“. Однак не з цего є ця гора цікава. Давнійше був на цій горі православний а потім грекокатолицький монастир, який був заразом і оборонною кріпостю, бо стояв на горі досить стрімкій і з цего монастиря розлягався досить далеко вид на сусідні горбки. В монастирі жили черці, які займалися управою рілі, доказом чого є, що ще і тепер є там гарний і великий сад, а доказом, що там був монастир, є полишена капличка з хрестом, яка згоріла 1929 р. на весні від свічок, які там світили побожні люди, що ходили сюди на прощу. Нерівна площа поляни свідчить про це, що та тонка верства чорнозему криє руїни монастиря. Збурений цей монастир або за часів гетьмана Дорошенка Петра около 1670 того року або цей монастир був скасований цісарем Иосифом II. около 1785 року, коли то скасовано і богато инших монастирів і славний на всю Галичину Скит Манявський, Про скасовання монастиря на горі „Камінній“ кружить в нас слідуюче оповідання:

Під горою Карачином а недалеко „Камінної гори“ є дуже гарне жерело, яке має назву „керниця під монастирем“. В тій керниці мають бути затоплені дзвони. Бо коли скасовано монастир, то переводжували дзвони з монастиря до села Гнильча разом з образом Николая Чудотворця. Дорога до Гнильча вела через Карачин, а просто керниці був закрут, де виїздилося на гору з під монастиря, Коли віз з дзвонами там заїхав до закруту, мали правдоподібно всі дзвони скопитися до керниці. Оповідають, що ті дзвони рік-річно на Великдень підносилися і дзвонили. Аж раз вийшла одна дівчина по воду і почула, як ті дзвони дзвонять і підходять що раз висше. Вона вхопила один дзвін і хотіла витягнути. Дзвін був тяжкий і тому дівчина закляла. Сейчас дзвін вирвався їй з рук і пішов на дно, а керниця засипалася. Лише маленьке жерельце, яке є до сегодня, свідчить і нагадує про це, що тут діялося. Про образ св. Николая оповідають таке, що коли цей образ везли з монастиря до Гнильча, то він безнастанно плакав. Вкінці люди мусіли збудувати в „Зеленім Дубі“ (в нинішнім Завалові) церкву і цей образ перенести і від цего часу образ перестав плакати. На цю памятку відбувається рік-річно дня 22 травня великий відпуст.

Є ще в Заставчу коло Завалова, якийсь мурований стовп, високий майже 4 метри. Про цей стовп оповідають люди таке, що ніби там мав польський король Ян Собєскі перед своєю коронацією убити начальника військ турецьких. Це оповідання має деяку історичну підставу, бо справді одна битва Собєского з турками під Підгайцями була, отже дуже можливо, що її звели коло Завалова, та чи справді король убив начальника, то не певне.

Село Заставче є віддалене від Завалова пів кільометра. Має воно таку назву звідси, що колись між Заваловом а Заставчем був став а за тим ставом був вал. Отже Заставче має свою назву від слова „за-ставом“, а назва Завалів від слова „за валом“. Бо коли небезпека від татар і турків минули, люди почали висуватися дальше поза вали і оселювалися близше ріки, а тому село „Зелений Дуб“ приняло назву „Завалів“, бо нарід вийшов „за вали“ і поселився свобідно на своїх полях після власної уподоби.

Оце я чув про своє село Завалів. Буде дуже цікаво і корисно, як із инших сіл пришле хтось до редакції такі дописи про давнину.

ТОРБИНКА СМІХУ

Відвдячився.

Син скупаря впав до ріки і зачав тонути. На щастя побачив це сусід і виратував хлопця. На другий день скупар прийшов до сусіда та замість подякувати, зачав сваритися за синову шапку, що пропала при тоненню хлопця.

— Я вас не просив ратувати сина. А як ви вже до того взялися, то треба було памятати і за шапку — сварився скупар.

Буде йому!

Як прийшли москалі, то один салдат украв у вдови кожух. Вдова пішла до коменданта і скаржиться.

— Буде йому, буде! — каже командант.

— А що йому за це буде — допитується жінка.

— Буде йому тепло — каже командант.

Отака була справедливість.

(І. О.)

Діра в крісі.

Взяли Іцка до війська і дали йому кріс. Іцко дивиться в дуло кріса тай каже до старшини.

— Пані старший! В той карабін є діра! Аби потім не казали, що я її зробив!

ГУЦУЛЬСЬКИЙ ХОР В КОСМАЧІ

По середині сидить голова читальні „Просвіти“ Гриць Гаврищук, а праворуч від нього учителька „Рідної Школи“ Стефанія Пасіка, що з великим накладом праці зорганізувала цей хор і є його діріґенткою.

Відповідальний редактор: Лев Чубатий. Видавець Іван Тиктор.
З друкарні Щасного Беднарского в аренді „Кооперативи Ґрафічного Промислу“ у Львові, Ринок 9. Телеф. 76-14.